

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

4 octombrie 2011 *

Cuprins

I — Cadrul juridic	I - 9168
A — Dreptul internațional	I - 9168
B — Dreptul Uniunii	I - 9171
1. Directivele în materie de radiodifuzare	I - 9171
2. Directivele în materie de proprietate intelectuală	I - 9178
C — Reglementarea națională	I - 9184
II — Acțiunile principale și întrebările preliminare	I - 9186
A — Acordarea sub licență a drepturilor de difuzare a unor meciuri din „Premier League”	I - 9186
B — Radiodifuzarea meciurilor din „Premier League”	I - 9188
III — Cu privire la întrebările preliminare	I - 9203
A — Cu privire la normele referitoare la recepționarea unor emisiuni codificate provenite din alte state membre	I - 9203
1. Observații introductive	I - 9203
2. Directiva privind accesul condiționat	I - 9204

* Limba de procedură: engleza.

- a) Cu privire la interpretarea noțiunii „dispozitiv ilicit” în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva privind accesul condiționat (prima întrebare în cauza C-403/08, precum și prima și a doua întrebare din cauza C-429/08) I - 9204
- b) Cu privire la interpretarea articolului 3 alineatul (2) din Directiva privind accesul condiționat (a treia întrebare în cauza C-429/08) I - 9206
- c) Cu privire la celelalte întrebări referitoare la Directiva privind accesul condiționat I - 9208
3. Normele Tratatului FUE în materie de liberă circulație a mărfurilor și a serviciilor I - 9208
- a) Cu privire la interzicerea importului, a vânzării și a utilizării unor dispozitive de decodare străine [a opta întrebare litera b) și prima parte a celei de a noua întrebări litera b) din cauza C-403/08, precum și a șasea întrebare punctul (i) din cauza C-429/08] I - 9208
- i) Cu privire la identificarea dispozițiilor aplicabile I - 9209
- ii) Cu privire la existența unei restricții privind libera prestare a serviciilor I - 9210
- iii) Cu privire la justificarea unei restricții privind libera prestare a serviciilor printr-un obiectiv de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală I - 9212
- Observațiile prezentate Curții I - 9212
- Răspunsul Curții I - 9213
- iv) Cu privire la justificarea unei restricții privind libera prestare a serviciilor prin obiectivul de a încuraja prezența publicului pe stadioanele de fotbal I - 9219
- b) Cu privire la utilizarea unor dispozitive de decodare străine ca urmare a indicării unei identități false și a unei adrese false și cu privire la utilizarea acestor dispozitive în scopuri comerciale [a opta întrebare litera c) din cauza C-403/08 și a șasea întrebare punctele (ii) și (iii) din cauza C-429/08] I - 9220

c)	Cu privire la celelalte întrebări referitoare la libera circulație (a doua parte a celei de a noua întrebări din cauza C-403/08 și a șaptea întrebare în cauza C-429/08)	I - 9222
4.	Normele Tratatului FUE în materie de concurență	I - 9223
B —	Cu privire la normele referitoare la utilizarea emisiunilor după recepționarea acestora	I - 9226
1.	Observații introductive	I - 9226
2.	Cu privire la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor (a patra întrebare în cauza C-403/08) ...	I - 9228
3.	Cu privire la exceptarea de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor (a cincea întrebare în cauza C-403/08)	I - 9230
a)	Observații introductive	I - 9230
b)	Cu privire la respectarea condițiilor prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor	I - 9232
4.	Cu privire la „comunicarea publică” în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor (a șasea întrebare în cauza C-403/08)	I - 9236
5.	Cu privire la incidența Directivei privind difuzarea de programe prin satelit (a șaptea întrebare în cauza C-403/08)	I - 9242
IV —	Cu privire la cheltuielile de judecată	I - 9242

În cauzele conexe C-403/08 și C-429/08,

având ca obiect cereri de pronunțare a unor hotărâri preliminare formulate în temeiul articolului 234 CE de High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Regatul Unit), și de High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division

(Administrative Court) (Regatul Unit), prin deciziile din 11 și din 28 iulie 2008, primite de Curte la 17 și, respectiv, la 29 septembrie 2008, în procedurile

Football Association Premier League Ltd,

NetMed Hellas SA,

Multichoice Hellas SA

împotriva

QC Leisure,

David Richardson,

AV Station plc,

I - 9162

Malcolm Chamberlain,

Michael Madden,

SR Leisure Ltd,

Philip George Charles Houghton,

Derek Owen (C-403/08)

și

Karen Murphy

împotriva

Media Protection Services Ltd (C-429/08)

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev și J.-J. Kasel, președinți de cameră, domnii A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský (raportor) și T. von Danwitz, judecători

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 octombrie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA și Multi-choice Hellas SA, de domnul J. Mellor, QC, de domnul N. Green, QC, de doamna C. May, de domnul A. Robertson, barristers, de domnii S. Levine și M. Pullen și de doamna R. Hoy, solicitors;
- pentru QC Leisure, domnul Richardson, AV Station plc, domnii Chamberlain și Madden, SR Leisure Ltd, domnii Houghton și Owen, de domnul M. Howe, QC, de domnii A. Norris, S. Vousden, T. St Quentin, precum și de doamna M. Demetriou, barristers, de domnii P. Dixon și P. Sutton, solicitors;
- pentru doamna Murphy, de domnul M. Howe, QC, de domnul W. Hunter, QC, de doamna M. Demetriou, barrister, și de domnul P. Dixon, solicitor;

- pentru Media Protection Services Ltd, de domnul J. Mellor, QC, de domnul N. Green, QC, de doamna H. Davies, QC, de doamna C. May, precum și de domnii A. Robertson și P. Cadman, barristers;

- pentru guvernul Regatului Unit, de doamna V. Jackson și de domnul S. Hathaway, în calitate de agenți, asistați de doamna J. Stratford, QC;

- pentru guvernul ceh, de doamna K. Havlíčková, în calitate de agent;

- pentru guvernul spaniol, de doamna N. Díaz Abad, în calitate de agent;

- pentru guvernul francez, de domnul G. de Bergues și de doamna B. Beaupère-Manokha, în calitate de agenți;

- pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnul L. D'Ascia, avvocato dello Stato;

- pentru Parlamentul European, de domnii J. Rodrigues și L. Visaggio, în calitate de agenți;

- pentru Consiliul Uniunii Europene, de domnul F. Florindo Gijón și de doamna G. Kimberley, în calitate de agenți;

- pentru Comisia Europeană, de domnii X. Lewis, H. Krämer, I.V. Rogalski, și J. Bourke și de doamna J. Samnadda, în calitate de agenți;

- pentru Autoritatea AELS de Supraveghere, de domnii O.J. Einarsson și M. Schneider, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 februarie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de pronunțare a unor hotărâri preliminare privesc interpretarea
 - Directivei 98/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 noiembrie 1998 privind protecția juridică a serviciilor cu acces condiționat sau întemeiate pe aceste servicii (JO L 320, p. 54, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 73, denumită în continuare „Directiva privind accesul condiționat”),

 - Directivei 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la drepturile de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu (JO L 248, p. 15, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 134, denumită în continuare „Directiva privind difuzarea de programe prin satelit”),

- Directivei 89/552/CEE CEE a Consiliului din 3 octombrie 1989 privind coordonarea anumitor acte cu putere de lege și acte administrative ale statelor membre cu privire la desfășurarea activităților de difuzare a programelor de televiziune (JO L 298, p. 23, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 215), astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 iunie 1997 (JO L 202, p. 60, denumită în continuare „Directiva «televiziune fără frontiere»”),

 - Directivei 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230, denumită în continuare „Directiva privind dreptul de autor”),

 - precum și a articolelor 34 TFUE, 35 TFUE, 56 TFUE și 101 TFUE.
- 2 Aceste cereri a fost formulate în cadrul unui litigiu între Football Association Premier League Ltd (denumită în continuare „FAPL”), NetMed Hellas SA (denumită în continuare „NetMed Hellas”) și Multichoice Hellas SA (denumită în continuare „Multichoice Hellas”) (în continuare, împreună, „FAPL și alții”), pe de o parte, și QC Leisure, domnul Richardson, AV Station plc (denumită în continuare „AV Station”), domnii Chamberlain și Madden, SR Leisure Ltd, domnii Houghton și Owen (în continuare, împreună, „QC Leisure și alții”), pe de altă parte (în cauza C-403/08), precum și între doamna Murphy, pe de o parte, și Media Protection Services Ltd (denumită în continuare „MPS”), pe de altă parte (în cauza C-429/08), cu privire la comercializarea și la utilizarea în Regatul Unit a unor dispozitive de decodare care permit accesul la serviciile de radiodifuziune prin satelit ale unui organism de radiodifuziune, sunt fabricate și comercializate cu autorizarea acestui organism, însă sunt utilizate, în pofida voinței acestuia din urmă, în afara zonei geografice pentru care au fost furnizate (denumite în continuare „dispozitivele de decodare străine”).

I — Cadrul juridic

A — *Dreptul internațional*

- 3 Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, care constituie anexa 1 C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului, semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994, a fost aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3).

- 4 Articolul 9 alineatul (1) din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală prevede:

„Membrii trebuie să respecte articolele 1-21 din Convenția de la Berna (1971) și anexa la respectiva convenție. Totuși, membrii nu dispun de drepturi și nici de obligații în temeiul prezentului acord în ceea ce privește drepturile conferite de articolul 6a din convenția menționată sau drepturile derivate din aceasta.”

- 5 Potrivit articolului 11 alineatul (1) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), astfel cum a fost modificată la 28 septembrie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”):

„Autorii de opere dramatice, dramatico-muzicale și muzicale beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza:

- 1° reprezentarea și executarea publică a operelor lor, inclusiv reprezentarea și executarea publică prin orice mijloace sau procedee;
- 2° transmiterea publică prin orice mijloace a reprezentării și a executării operelor lor.”

- 6 Articolul 11 bis alineatul (1) din Convenția de la Berna prevede:

„Autorii de opere literare și artistice beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza:

- 1° radiodifuzarea operelor lor sau comunicarea publică a acestor opere prin orice alt mijloc servind la difuzarea fără fir a semnalelor, a sunetelor sau a imaginilor;
- 2° orice comunicare publică fie prin fir, fie fără fir a operei radiodifuzate, când această comunicare este făcută printr-un alt organism decât cel de origine;

3° comunicarea publică a operei radiodifuzate prin difuzor sau prin orice alt instrument asemănător, transmițător de semnale, de sunete sau de imagini.”

- 7 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996, la Geneva, Tratatul OMPI privind interpretările și execuțiile și fonogramele (denumit în continuare „Tratatul privind interpretările și execuțiile și fonogramele”), precum și Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „Tratatul privind drepturile de autor”). Comunitatea a aprobat ambele tratate prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212).
- 8 Potrivit articolului 2 litera (g) din Tratatul privind interpretările și execuțiile și fonogramele:

„În sensul prezentului tratat, se înțelege prin:

[...]

- (g) «comunicare către public» a unei interpretări sau execuții sau a unei fonograme, transmiterea către public, prin orice mijloc, altul decât radiodifuzarea, a suneților unei interpretări sau execuții sau de sunete sau de reprezentări de sunete fixate în fonogramă. În sensul articolului 15, expresia «comunicare către public» desemnează, de asemenea, faptul de a face ca sunetele sau reprezentările de sunete fixate pe o fonogramă să aibă aptitudinea de a fi auzite de către public.”

- 9 Articolul 15 alineatul (1) din acest tratat prevede:

„Artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme au dreptul la o remunerație echitabilă și unică, în cazul în care fonogramele publicate în scopuri comerciale sunt utilizate direct sau indirect pentru radiodifuzare sau pentru orice comunicare către public.”

- 10 Tratatul privind drepturile de autor prevede la articolul 1 alineatul (4) că părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 și anexei la Convenția de la Berna.

B — *Dreptul Uniunii*

1. Directivele în materie de radiodifuzare

- 11 Al treilea considerent al Directivei „televiziune fără frontiere” prevede:

„[...] difuzarea transfrontalieră realizată prin intermediul diferitelor tehnologii este un mijloc de atingere a obiectivelor Comunității; [...] se recomandă adoptarea unor măsuri care să permită și să asigure tranziția de la piețele naționale la producția comună de programe, precum și la piața comună de distribuție a acestora și să creeze condiții care să favorizeze concurența loială, fără să aducă atingere rolului de interes public jucat de serviciile de televiziune.”

12 Potrivit considerentului (21) al Directivei 97/36:

„[...] evenimentele de importanță majoră pentru societate trebuie să îndeplinească anumite criterii, respectiv să fie evenimente de excepție, de interes pentru publicul general din Uniunea Europeană, sau dintr-un anumit stat membru, sau dintr-o parte componentă considerabilă a unui stat membru și să fie organizate în prealabil de către un organizator al evenimentului care are calitatea juridică de a vinde drepturi referitoare la evenimentul respectiv.”

13 Considerentele (3), (5), (7), (14), (15) și (17) ale Directivei privind difuzarea de programe prin satelit prevăd:

„(3) [...] difuzarea transfrontalieră de programe în cadrul Comunității, în special prin satelit și prin cablu, constituie unul dintre principalele mijloace de realizare a [...] obiective[lor] comunitare, care sunt totodată de natură politică, economică, social-culturală și juridică;

[...]

(5) [...] titularii de drepturi sunt expuși riscului de a-și vedea exploatate operele fără încasarea unei remunerații sau de a li se bloca exploatarea, în diverse state membre, de către titularii individuali de drepturi exclusive; [...] această incertitudine juridică, în special, constituie un obstacol direct în calea liberei circulații a programelor în cadrul Comunității;

[...]

- (7) [...] libera difuzare a programelor este împiedicată în plus de incertitudinea juridică actuală referitoare la a ști dacă difuzarea printr-un satelit ale cărui semnale pot fi primite direct afectează drepturile numai în țara de emisie sau în toate țările de recepție în ansamblu; [...]

[...]

- (14) [...] incertitudinea juridică referitoare la drepturile de dobândit, care împiedică transmisia transfrontalieră a programelor prin satelit, trebuie depășită prin definirea noțiunii de comunicare publică prin satelit la nivel comunitar; [...] această definiție ar trebui să precizeze în același timp unde are loc actul de comunicare; [...] această definiție este necesară pentru a evita aplicarea cumulativă a mai multor legislații naționale unui singur act de difuzare; [...]

- (15) [...] dobândirea pe bază contractuală de drepturi exclusive de difuzare trebuie să fie conformă cu legislația privind drepturile de autor și drepturile conexe în vigoare în statul membru în care are loc comunicarea publică prin satelit;

[...]

- (17) [...] în momentul determinării remunerației corespunzătoare drepturilor dobândite, părțile trebuie să țină seama de toate aspectele transmisiei, cum ar fi audiența efectivă, audiența potențială și versiunea lingvistică.”

14 Potrivit articolului 1 alineatul (2) literele (a)-(c) din această directivă:

- „(a) În înțelesul prezentei directive, «comunicare publică prin satelit» înseamnă actul de introducere, sub controlul și responsabilitatea organismului de radiodifuziune sau televiziune, a semnalelor purtătoare de programe destinate recepționării de către public într-un lanț neîntrerupt de comunicare conducând la satelit și revenind spre pământ.
- (b) Actul de comunicare publică prin satelit are loc numai în statul membru în care, sub controlul și responsabilitatea organismului de radiodifuziune sau televiziune, semnalele purtătoare de programe sunt introduse într-un lanț neîntrerupt de comunicare conducând la satelit și revenind spre pământ.
- (c) Când semnalele purtătoare de programe sunt difuzate într-o formă codificată, există comunicare publică prin satelit cu condiția ca dispozitivul de decodare a emisiunii să fie pus la dispoziția publicului de către organismul de radiodifuziune sau televiziune sau cu consimțământul acestuia.”

15 Articolul 2 din Directiva privind difuzarea de programe prin satelit prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operelor protejate prin dreptul de autor, sub rezerva dispozițiilor din prezentul capitol.”

16 Considerentele (2), (3), (6) și (13) ale Directivei privind accesul condiționat prevăd:

„(2)[...] furnizarea transfrontalieră a serviciilor de radiodifuziune și a serviciilor societății de informație poate contribui, pe plan individual, la eficacitatea deplină a libertății de exprimare ca drept fundamental și, pe plan colectiv, la realizarea obiectivelor stabilite de tratat;

(3) [...] tratatul prevede libera circulație a tuturor serviciilor furnizate în mod normal în schimbul unei remunerații; [...] acest drept, aplicat serviciilor de radiodifuziune și celor ale societății de informație, este de asemenea o manifestare specifică, în dreptul comunitar, a unui principiu mai general, respectiv libertatea de exprimare așa cum este consacrată de articolul 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; [...] acest articol recunoaște în mod explicit libertatea cetățenilor de a primi și de a comunica informații fără a ține seama de frontiere și că orice restricționare a acestei libertăți trebuie să aibă în vedere în mod corespunzător celelalte interese legitime demne de a fi protejate juridic;

[...]

(6) [...] posibilitățile pe care le oferă tehnologiile numerice permit creșterea opțiunilor consumatorilor și contribuie la pluralismul cultural prin lărgirea continuă a ofertei de servicii în sensul articolelor [56 TFUE și 57 TFUE]; [...] viabilitatea acestor servicii va depinde adesea de recurgerea la un acces condiționat privind asigurarea remunerații prestatorului de servicii; [...] în consecință, protecția juridică a prestatorilor de servicii împotriva dispozitivelor ilicite ce permit accesul gratuit la aceste servicii ar fi necesară în scopul asigurării viabilității economice a acestora din urmă;

[...]

- (13) [...] este necesar să se acționeze în așa fel încât statele membre să ofere o protecție juridică adecvată împotriva punerii pe piață, în vederea unui profit economic direct sau indirect, a unui dispozitiv ilegal, care face posibilă sau facilitează evitarea, fără autorizare, a oricărei măsuri tehnice luate pentru protejarea remunerării unui serviciu furnizat în legalitate totală.”

17 Articolul 2 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive:

- (a) «serviciu protejat» înseamnă unul dintre următoarele servicii, cu condiția ca acesta să fie furnizat în schimbul unei plăți și pe bază de acces condiționat:

— transmisie televizată, astfel cum este definită la articolul 1, litera (a), din [Directiva «televiziune fără frontiere»],

[...]

- (b) «acces condiționat» înseamnă orice măsură și/sau orice dispozitiv tehnic care subordonează accesul la serviciul protejat sub o formă clară la o autorizație individuală prealabilă;

- (c) «dispozitiv de acces condiționat» înseamnă orice echipament sau program conceput sau adaptat pentru a permite accesul la un serviciu protejat sub o formă clară;

[...]

- (e) «dispozitiv ilicit» înseamnă orice echipament sau program conceput sau adaptat pentru a permite accesul la un serviciu protejat sub o formă clară fără autorizarea prestatorului de servicii;

- (f) «domeniul coordonat de prezenta directivă» înseamnă orice dispoziție privind activitățile ilicite specificate la articolul 4.”

18 Potrivit articolului 3 din aceeași directivă:

„(1) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru interzicerea pe teritoriul său a activităților enumerate la articolul 4 și pentru prevederea sancțiunilor și mijloacelor de drept enunțate la articolul 5.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), statele membre nu sunt autorizate:

- (a) să limiteze, din motive care intră sub incidența domeniului coordonat de prezenta directivă, furnizarea de servicii protejate sau de servicii conexe care provin dintr-un alt stat membru;

- (b) să restrângă, din motive care intră sub incidența domeniului coordonat de prezenta directivă, libera circulație a dispozitivelor de acces condiționat.”

19 Articolul 4 din directiva menționată prevede:

„Statele membre interzic pe teritoriul lor fiecare din următoarele activități:

- (a) fabricarea, importul, distribuția, vânzarea, închirierea sau deținerea dispozitivelor ilicite în scopuri comerciale;
- (b) instalarea, întreținerea sau înlocuirea unui dispozitiv ilicit în scopuri comerciale;
- (c) recurgerea la comunicații comerciale pentru promovarea dispozitivelor ilicite.”

2. Directivele în materie de proprietate intelectuală

20 Directiva privind dreptul de autor prevede în considerentele (9), (10), (15), (20), (23), (31), precum și (33):

„(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. [...]

- (10) Autorii sau artiștii interpreți sau executanți trebuie să primească o remunerație adecvată pentru utilizarea operelor lor, pentru a-și putea continua munca creativă și artistică, [...]

[...]

- (15) [...] Prezenta directivă servește [...] la aplicarea unora dintre noile obligații internaționale [care rezultă din Tratatul privind dreptul de autor și din Tratatul privind interpretările și execuțiile și fonogramele].

[...]

- (20) Prezenta directivă se bazează pe principiile și normele deja stabilite prin directivele în vigoare [în domeniul proprietății intelectuale], în special [Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120)]. Aceasta dezvoltă acele principii și norme și le plasează în contextul societății informaționale. Dispozițiile prezentei directive trebuie aplicate fără să aducă atingere dispozițiilor directivelor în cauză, cu excepția cazurilor în care prezenta directivă prevede altfel.

[...]

- (23) Prezenta directivă trebuie să armonizeze într-o mai mare măsură dreptul de autor asupra actelor de comunicare publică. Acest drept trebuie înțeles în sens larg ca acoperind orice comunicare către public care nu este prezent în locul de proveniență a comunicării. Acest drept include orice transmisie sau

retransmisie, de orice natură, a unei opere către public, prin cablu sau fără cablu, inclusiv radiodifuziunea. Acest drept nu ar trebui să includă niciun alt act.

[...]

- (31) Trebuie păstrat un echilibru just între drepturile și interesele diverselor categorii de titulari de drepturi, precum și între acestea și drepturile și interesele utilizatorilor de obiecte protejate. [...]

[...]

- (33) Dreptul exclusiv de reproducere trebuie să facă obiectul unei excepții având drept scop autorizarea anumitor acte de reproducere temporară, care sunt tranzitorii sau accesorii și constituie o parte integrantă și esențială a unui proces tehnic și al căror scop unic este să permită transmiterea, în cadrul unei rețele între terți, de către un intermediar, sau utilizarea licită a unei opere sau a unui alt obiect protejat. Actele de reproducere avute în vedere nu ar trebui să aibă o semnificație economică de sine stătătoare. În măsura în care îndeplinesc aceste condiții, excepția ar trebui să includă acte care permit navigarea (browsing), precum și realizarea de copii cache (caching), inclusiv cele care permit funcționarea eficientă a sistemelor de transmisie, cu condiția ca intermediarul să nu modifice informația și să nu împiedice utilizarea licită a tehnologiei, recunoscută și folosită pe larg de industrie, pentru a obține date despre utilizarea informației. Utilizarea este considerată licită dacă este autorizată de titularul de drept sau dacă nu este restricționată prin lege.”

21 Potrivit articolului 2 literele (a) și (e) din Directiva privind dreptul de autor:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[...]

(e) pentru organismele de radiodifuziune sau televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.”

22 Articolul 3 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorilor de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.”

23 Articolul 5 din aceeași directivă prevede:

„(1) Actele provizorii de reproducere menționate la articolul 2, care sunt tranzitorii sau accesorii și constituie o parte integrantă și esențială a unui proces tehnic și al căror scop unic este să permită:

(a) transmiterea, în cadrul unei rețele între terți, de către un intermediar sau

(b) utilizarea licită

a unei opere ori a unui alt obiect protejat și care nu au semnificație economică de sine stătătoare, sunt exceptate de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2.

[...]

(3) Statele membre pot să prevadă excepții sau limitări la drepturile prevăzute la articolele 2 și 3 în următoarele cazuri:

[...]

(i) includerea accidentală a unei opere sau a unui alt obiect protejat în alt material;

[...]

(5) Excepțiile și limitările prevăzute la alineatele (1), (2), (3) și (4) se aplică numai în anumite cazuri speciale care nu intră în conflict cu exploatarea normală a operei sau a altui obiect protejat și nu aduc în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului dreptului.”

- ²⁴ Potrivit considerentului (5) al Directivei 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (versiune codificată) (JO L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14, denumită în continuare „Directiva privind drepturile conexe”):

„Pentru continuitatea activității creatoare și artistice a autorilor și artiștilor interpreți sau executanți este necesar ca aceștia să primească un venit corespunzător, iar investițiile necesare, în special pentru producția de fonograme și de filme, sunt extrem de ridicate și de riscante. [...]”

- ²⁵ Articolul 7 alineatul (2) din această directivă stipulează că statele membre prevăd pentru organismele de radiodifuziune dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice fixarea emisiunilor lor, fie că sunt difuzate cu sau fără fir, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

- ²⁶ Articolul 8 alineatul (3) din directiva menționată prevede:

„Statele membre prevăd pentru organismele de radiodifuziune dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice retransmiterea emisiunilor lor prin intermediul undelor radioelectrice, precum și comunicarea publică a emisiunilor lor, în cazul în care această comunicare este făcută în locuri accesibile publicului prin plata unei taxe de intrare.”

- 27 Considerentul (5), articolul 7 alineatul (2) și articolul 8 alineatul (3) din Directiva privind drepturile conexe au reluat, în esență, considerentul (7), articolul 6 alineatul (2) și articolul 8 alineatul (3) din Directiva 92/100.

C — Reglementarea națională

- 28 Potrivit articolului 297 alineatul (1) din Legea din 1988 privind dreptul de autor, modelele și brevetele (Copyright, Designs and Patents Act 1988, denumită în continuare „Legea privind dreptul de autor, modelele și brevetele”):

„Persoana care, prin modalități frauduloase, recepționează un program inclus într-un serviciu de radiodifuziune furnizat dintr-un loc situat în Regatul Unit cu intenția de a eluda plata oricărui preț aplicabil la recepționarea programului săvârșește o infracțiune și, după condamnarea în urma unei proceduri sumare, i se poate aplica o amendă care nu depășește nivelul 5 din baremul de referință.”

- 29 Articolul 298 din aceeași lege prevede:

„(1) Persoana care

- (a) solicită plata drepturilor pentru recepționarea programelor incluse într-un serviciu de radiodifuziune furnizat dintr-un loc situat în Regatul Unit sau în orice alt stat membru sau

- (b) face transmisii criptate de orice altă natură dintr-un loc situat în Regatul Unit sau în orice alt stat membru,

[...]

beneficiază de drepturile și de căile de atac de mai jos.

- (2) Aceasta beneficiază de aceleași drepturi și căi de atac împotriva unei persoane

(a) care

- (i) fabrică, importă, distribuie, vinde sau închiriază, oferă sau expune spre vânzare ori spre închiriere sau face publicitate în scopul vânzării sau al închirierii,

(ii) deține în scopuri comerciale sau

(iii) instalează, întreține sau înlocuiește în scopuri comerciale,

orice aparat conceput sau adaptat pentru a permite persoanelor accesul la programe sau la alte transmisii ori pentru a le acorda asistență în acest scop sau pentru a eluda tehnologia de acces condiționat legată de programe sau de alte transmisii, în cazul în care nu sunt autorizate în acest sens [...]

[...]

precum un titular de drepturi de autor în cazul unei încălcări a dreptului de autor.

[...]”

II — Acțiunile principale și întrebările preliminare

³⁰ FAPL administrează „Premier League”, principalul campionat de fotbal profesionist pentru cluburile de fotbal stabilite în Anglia.

³¹ Activitățile desfășurate de FAPL includ printre altele filmarea meciurilor din „Premier League” și exercitarea, în ceea ce privește aceste meciuri, a unor drepturi de difuzare televizată, cu alte cuvinte, drepturi de a pune la dispoziția publicului conținutul audiovizual al unor evenimente sportive prin intermediul unei difuzări televizate (denumite în continuare „drepturile de difuzare”).

A — Acordarea sub licență a drepturilor de difuzare a unor meciuri din „Premier League”

³² Drepturile de difuzare menționate sunt acordate sub licență direct de FAPL, pe o bază teritorială și pe perioade de trei ani. În această privință, strategia adoptată de FAPL constă în a permite telespectatorilor din întreaga lume accesul la campionat, maximizând totodată valoarea acestor drepturi în favoarea membrilor săi, care sunt cluburile.

- 33 Aceste drepturi sunt astfel atribuite posturilor de emisie printr-o procedură de licitație deschisă, care debutează prin invitarea ofertanților să prezinte oferte pe o bază mondială, regională sau zonală. Prin cerere se stabilește ulterior baza teritorială pe care FAPL își vinde drepturile internaționale. Cu toate acestea, în principiu, această bază este națională, din moment ce există numai o cerere limitată din partea ofertanților pentru drepturile mondiale sau paneuropene, dat fiind că organismele de radiodifuziune funcționează în mod obișnuit pe o bază teritorială și alimentează piața internă fie în propria țară, fie într-un mic grup de țări limitrofe care au o limbă comună.
- 34 În cazul în care un ofertant dobândește, pentru o zonă, un pachet de drepturi de difuzare în direct a meciurilor din „Premier League”, acestuia i se acordă dreptul exclusiv de a le difuza în zona respectivă. Potrivit FAPL, acest lucru ar fi necesar pentru a obține valoarea comercială optimă din toate aceste drepturi, organismele de radiodifuziune fiind dispuse să plătească o sumă suplimentară pentru a dobândi exclusivitatea menționată, întrucât aceasta din urmă le permite să își diferențieze serviciile de cele furnizate de concurenții lor și să își sporească astfel capacitatea de a genera venituri.
- 35 Or, pentru a proteja exclusivitatea teritorială a tuturor organismelor de radiodifuziune, fiecare dintre acestea se angajează, în acordul de licență cu FAPL, să împiedice recepționarea de către public a emisiunilor sale în afara zonei pentru care deține licența. Aceasta presupune, pe de o parte, ca fiecare organism să acționeze în așa fel încât toate emisiunile sale care pot fi recepționate în afara acestui teritoriu – în special cele emise prin satelit – să fie criptate în deplină securitate și să nu poată fi captate într-o formă necriptată. Pe de altă parte, organismele de radiodifuziune trebuie să se asigure că niciun dispozitiv nu este autorizat în mod deliberat pentru a permite oricui să le vizioneze transmisiile în afara teritoriului în cauză. În consecință, se interzice acestor organisme în special să furnizeze dispozitive de decodare care să permită decriptarea emisiunilor în vederea utilizării acestora în afara teritoriului pentru care dețin licența.

B — *Radiodifuzarea meciurilor din „Premier League”*

- 36 În cadrul activităților sale, FAPL are și sarcina de a organiza filmarea unor meciuri din „Premier League” și de a transmite semnalul organismelor care au dreptul de a le difuza.
- 37 În acest scop, imaginile și sunetul de fundal înregistrate cu ocazia meciului sunt transmise unei unități de producție care adaugă logourile, secvențele video, grafica de pe ecran, muzică și comentariul în limba engleză.
- 38 Semnalul este trimis, prin satelit, unui post de emisie, care adaugă propriul său logo și, eventual, comentarii. Semnalul este ulterior comprimat și criptat și transmis în continuare prin satelit abonaților, care îl primesc prin intermediul unei antene parabolice. Semnalul este în final decriptat și decomprimat într-un decodor prin satelit, care presupune pentru funcționarea sa un dispozitiv de decodare precum o cartelă de decodor.
- 39 În Grecia, titularul sublicenței de a difuza meciurile din „Premier League” este Net-Med Hellas. Meciurile sunt difuzate prin satelit pe canalele „SuperSport” ale platformei NOVA, al cărei proprietar și administrator este Multichoice Hellas.
- 40 Telespectatorii abonați la pachetul prin satelit furnizat de NOVA pot avea acces la canalele menționate. Orice abonat trebuie să fi fost în măsură să furnizeze un nume, precum și o adresă și un număr de telefon din Grecia. Acest abonament poate fi achiziționat în scopuri private sau comerciale.

- 41 În Regatul Unit, la data faptelor din acțiunile principale, titularul drepturilor de licență pentru difuzarea în direct a „Premier League” era BSkyB Ltd. În cazul în care o persoană fizică sau juridică dorește să difuzeze în Regatul Unit meciurile din „Premier League”, aceasta poate achiziționa un abonament comercial de la această societate.
- 42 Cu toate acestea, în Regatul Unit, anumite restaurante și baruri au început să utilizeze dispozitive de decodare străine pentru a avea acces la meciurile din „Premier League”. Acestea cumpără de la un distribuitor o cartelă și un decodor care permit recepționarea unor canale difuzate prin satelit într-un alt stat membru, precum canalele furnizate de NOVA, pentru care abonamentul este mai avantajos în raport cu abonamentul oferit de BSkyB Ltd. Aceste cartele de decodor au fost fabricate și comercializate cu autorizarea prestatorului de servicii, dar ulterior au fost utilizate fără autorizație, întrucât organismele de radiodifuziune au condiționat punerea lor în circulație – în conformitate cu angajamentele menționate la punctul 35 din prezenta hotărâre – de neutilizarea de către clienți a unor astfel de cartele în afara teritoriului național în cauză.
- 43 FAPL a considerat că asemenea activități sunt prejudiciabile pentru interesele sale, întrucât aduc atingere exclusivității drepturilor acordate sub licență pe un anumit teritoriu și, prin urmare, valorii acestor drepturi. Astfel, postul de emisie care vinde cartelele de decodor cele mai ieftine ar avea potențialul de a deveni, în practică, postul de emisie la nivel european, ceea ce ar avea drept consecință ca drepturile de difuzare în Uniunea Europeană să fie acordate în mod necesar la scară europeană. Aceasta ar genera o pierdere semnificativă de venituri atât pentru FAPL, cât și pentru posturile de emisie și ar afecta astfel bazele viabilității serviciilor pe care le furnizează.
- 44 În consecință, FAPL și alții au introdus, în cauza C-403/08, ceea ce apreciază a fi trei cauze-pilot în fața High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division. Prin intermediul a două dintre acțiuni sunt vizați QC Leisure, domnul Richardson, AV Station și domnul Chamberlain, furnizori pentru baruri de echipament și de

cartele de decodare prin satelit care permit recepționarea emisiunilor unor posturi de emisie străine, printre care NOVA, care difuzează în direct meciurile din „Premier League”.

- 45 A treia acțiune este îndreptată împotriva domnului Madden, a SR Leisure Ltd, a domnilor Houghton și Owen, vânzători de băuturi sau administratori a patru baruri, care au difuzat în direct meciuri din „Premier League” prin utilizarea unui dispozitiv de decodare străin.
- 46 FAPL și alții susțin că aceste persoane le încalcă drepturile protejate prin articolul 298 din Legea privind dreptul de autor, modelele și brevetele, întrucât efectuează tranzacții comerciale sau, în cazul pârâților din a treia acțiune, întrucât dețin în scopuri comerciale dispozitive de decodare străine, concepute sau adaptate pentru a permite accesul, fără autorizație, la serviciile furnizate de FAPL și alții.
- 47 În plus, pârâții din cadrul celei de a treia acțiuni le-ar încălca drepturile de autor prin crearea unor copii ale operelor în memoria internă a decodorului prin satelit și prin afișarea pe ecran a operelor, precum și prin executarea, prin difuzarea sau prin prezentarea în public a operelor și prin comunicarea lor către public.
- 48 În plus, QC Leisure și AV Station ar încălca drepturile de autor prin autorizarea actelor săvârșite de pârâții din cadrul celei de a treia acțiuni, precum și de alte persoane cărora le-au furnizat cartele de decodare.
- 49 Potrivit QC Leisure și alții, acțiunile nu sunt întemeiate, întrucât aceștia nu utilizează cartele de decodare pirat, de vreme ce toate cartelele în cauză au fost distribuite și introduse pe piață, într-un alt stat membru, de postul de emisie prin satelit vizat.

- 50 În cauza C-429/08, doamna Murphy, administrator al unui bar, și-a procurat o cartelă de decodor NOVA pentru a difuza meciuri din „Premier League”.
- 51 Agenții MPS, organism mandatat de FAPL să desfășoare o campanie de urmăriri penale împotriva administratorilor de baruri care utilizează dispozitive de decodare străine, au constatat că doamna Murphy recepționează în barul său radiodifuzările unor meciuri din „Premier League” transmise de NOVA.
- 52 În consecință, MPS a chemat-o în judecată pe doamna Murphy în fața Portsmouth Magistrates’ Court, care a condamnat-o pentru două infracțiuni prevăzute la articolul 297 alineatul (1) din Legea privind dreptul de autor, modelele și brevetele, pentru motivul că aceasta recepționase prin mijloace frauduloase un program inclus în serviciul de radiodifuziune furnizat dintr-un loc situat în Regatul Unit, cu intenția de a eluda plata oricărui preț aplicabil recepționării emisiilor radiodifuzate.
- 53 După ce Portsmouth Crown Court a respins, în esență, apelul împotriva condamnării doamnei Murphy, aceasta a declarat recurs în fața High Court of Justice, susținând o poziție analogă celei adoptate de QC Leisure și alții.
- 54 În aceste condiții, High Court of Justice (England and Wales), Chancery Division, a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări în vederea pronunțării unei hotărâri preliminare în cauza C-403/08:
- „1) a) În ipoteza în care un dispozitiv de acces condiționat este produs de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și vândut cu o autorizare limitată la utilizarea acestuia numai pentru a avea acces la serviciul protejat în

anumite împrejurări, respectivul dispozitiv este considerat un «dispozitiv ilicit» în sensul articolului 2 litera (e) din [Directiva privind accesul condiționat] dacă este utilizat pentru a permite accesul la acest serviciu protejat într-un loc sau într-un mod sau de către o persoană care nu face obiectul autorizării din partea prestatorului de servicii?

b) Care este sensul noțiunii «conceput sau adaptat» din cuprinsul articolului 2 litera (e) din directivă?

2) În ipoteza în care un prim prestator de servicii transmite conținutul unor programe într-o formă codificată unui al doilea prestator de servicii, care difuzează respectivul conținut pe baza unui acces condiționat, ce factori trebuie luați în considerare pentru a stabili dacă interesele primului prestator al unui serviciu protejat sunt afectate, în sensul articolului 5 din [Directiva privind accesul condiționat]?

Mai exact:

În ipoteza în care o primă întreprindere transmite într-o formă codificată conținutul unor programe (cuprinzând imagini, sunet ambiental și un comentariu în limba engleză) unei a doua întreprinderi, care, la rândul său, difuzează publicului conținutul programelor (la care a adăugat propriul logo și, ocazional, o bandă audio suplimentară cuprinzând comentarii):

a) Transmiterea de către prima întreprindere constituie un serviciu protejat de «transmisie televizată» în sensul articolului 2 litera (a) din [Directiva privind accesul condiționat] și al articolului 1 litera (a) din [Directiva «televiziune fără frontiere»]?

- b) Este necesar ca prima întreprindere să fie un post de emisie, în sensul articolului 1 litera (b) din [Directiva «televiziune fără frontiere»], pentru a se considera că aceasta furnizează un serviciu protejat de «transmisie televizată» în sensul articolului 2 litera (a) prima liniuță din [Directiva privind accesul condiționat]?
- c) Articolul 5 din [Directiva privind accesul condiționat] trebuie interpretat în sensul că ar conferi primei întreprinderi un drept la o acțiune civilă având ca obiect dispozitivele ilicite care permit accesul la un program precum cel difuzat de cea de a doua întreprindere,
- (i) fie pentru că asemenea dispozitive trebuie considerate ca permițând accesul, prin intermediul semnalului emis, la propriul serviciu al primei întreprinderi,
- (ii) fie pentru că prima întreprindere este prestatorul unui serviciu protejat, ale cărui interese sunt afectate de o activitate ilicită (întrucât asemenea dispozitive permit accesul neautorizat la serviciul protejat furnizat de cea de a doua întreprindere)?
- d) Răspunsul la a doua întrebare litera c) este diferit dacă primul și al doilea prestator de servicii utilizează sisteme de decriptare și dispozitive de acces condiționat diferite?
- 3) Noțiunea «deținerea [...] în scopuri comerciale», prevăzută la articolul 4 litera (a) din [Directiva privind accesul condiționat], se referă numai la deținerea dispozitivelor ilicite în vederea unor tranzacții comerciale (de exemplu, vânzarea acestora) sau include și deținerea unui dispozitiv de către un utilizator final în cadrul desfășurării unei activități de orice tip?

- 4) În ipoteza în care fragmente succesive dintr-un film, dintr-o operă muzicală sau dintr-o înregistrare audio (în acest caz, cadre de date digitale video și audio) sunt create (i) în memoria unui decodor sau (ii), în cazul unui film, pe un ecran de televizor și în care întreaga operă este reprodusă, dacă sunt avute în vedere toate fragmentele succesive, dar la un anumit moment există numai un număr limitat de fragmente:
- a) Întrebarea dacă respectivele opere au fost reproduse în întregime sau parțial trebuie apreciată potrivit normelor naționale în materia dreptului de autor referitoare la noțiunea de reproducere ilicită a unei opere protejate prin dreptul de autor sau este doar o chestiune de interpretare a articolului 2 din [Directiva privind dreptul de autor]?
 - b) Dacă este o chestiune de interpretare a articolului 2 din [Directiva privind dreptul de autor], instanța națională ar trebui să ia în considerare toate fragmentele fiecărei opere ca formând un întreg sau numai numărul limitat de fragmente care există la un anumit moment? În acest din urmă caz, ce criteriu ar trebui să aplice instanța națională în privința întrebării dacă operele au fost reproduse parțial în sensul articolului menționat?
 - c) Dreptul de reproducere prevăzut la [respectivul] articol 2 se extinde la crearea unor imagini tranzitorii pe un ecran de televizor?
- 5) a) Copiile tranzitorii ale unei opere create într-un decodor de televiziune prin satelit sau pe un ecran de televizor conectat la decodor, al căror unic scop este de a permite o utilizare a operei care, pe de altă parte, nu este restricționată prin lege, trebuie considerate ca având «semnificație economică de sine stătătoare», în sensul articolului 5 alineatul (1) din [Directiva privind dreptul de autor], pentru motivul că astfel de copii furnizează singurul temei potrivit căruia titularul de drepturi poate solicita o remunerație pentru utilizarea drepturilor sale?

- b) Răspunsul la a cincea întrebare litera a) este influențat de aspectul dacă (i) copiile tranzitorii au o oarecare valoare intrinsecă sau dacă (ii) respectivele copii tranzitorii cuprind o mică parte dintr-un ansamblu de opere și/sau de alte obiecte care, pe de altă parte, pot fi utilizate fără încălcarea dreptului de autor sau (iii) dacă titularul unei licențe exclusive acordate de titularul de drepturi într-un alt stat membru a primit deja o remunerație pentru utilizarea operei în acel stat membru?
- 6) a) O operă protejată prin dreptul de autor este comunicată către public, prin cablu sau fără cablu, în sensul articolului 3 din [Directiva privind dreptul de autor], în ipoteza în care o difuzare prin satelit este recepționată într-un local comercial (de exemplu, într-un bar) și comunicată sau prezentată în respectivul local prin intermediul unui singur ecran de televizor și a unor difuzoare către membrii publicului prezenți în respectivul local?
- b) Răspunsul la a șasea întrebare litera a) este influențat dacă:
- (i) membrii publicului prezenți constituie un public nou, neavut în vedere de postul de emisie (în prezenta cauză, întrucât o cartelă de decodor casnică destinată utilizării într-un stat membru este utilizată pentru o audiență comercială într-un alt stat membru);
- (ii) membrii publicului nu reprezintă o audiență care plătește, potrivit legislației naționale, și
- (iii) semnalul de difuzare televizată este recepționat printr-o antenă sau printr-o antenă parabolică situată pe acoperișul localului unde se află televizorul sau într-un loc adiacent acestuia?

- c) Dacă răspunsul la a șasea întrebare litera b) este în întregime sau parțial afirmativ, ce factori ar trebui luați în considerare pentru a stabili dacă există o comunicare a operei care își are originea într-un loc în care membrii publicului nu sunt prezenți?
- 7) Este compatibil cu [Directiva privind difuzarea de programe prin satelit] sau cu articolele 28 CE și 30 CE sau 49 CE faptul ca legislația națională să prevadă că, atunci când copiile tranzitorii ale operelor cuprinse într-o difuzare prin satelit sunt create într-un decodor de transmitere prin satelit sau pe un ecran de televizor, există o încălcare a dreptului de autor în temeiul legislației țării de recepție a emisiunii? Situația este diferită dacă emisiunea este decodată prin utilizarea unei cartele de decodor prin satelit care a fost furnizată de prestatorul unui serviciu de difuzare prin satelit într-un alt stat membru, cu condiția ca utilizarea cartelei de decodor prin satelit să fie autorizată numai în acel alt stat membru?
- 8) a) Dacă răspunsul la prima întrebare este că un dispozitiv de acces condiționat produs de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia este considerat un «dispozitiv ilicit» în sensul articolului 2 litera (e) din [Directiva privind accesul condiționat] atunci când este utilizat în afara sferei autorizației din partea prestatorului de servicii de a permite accesul la un serviciu protejat, care este obiectul specific al dreptului în raport cu funcția sa esențială conferită de Directiva privind accesul condiționat?
- b) Articolul 28 CE sau 49 CE se opune punerii în aplicare a unei dispoziții de drept național într-un prim stat membru care declară ilegal importul sau vânzarea unei cartele de decodor prin satelit care a fost furnizată de prestatorul unui serviciu de radiodifuziune prin satelit într-un alt stat membru, cu

condiția ca utilizarea respectivei cartele de decodor prin satelit să fie autorizată numai în acel alt stat membru?

- c) Răspunsul este diferit dacă acea cartelă de decodor prin satelit este autorizată numai pentru utilizarea privată sau casnică în acel alt stat membru, dar este utilizată în scopuri comerciale în primul stat membru?
- 9) Articolele 28 CE și 30 CE sau articolul 49 CE se opun punerii în aplicare a unei dispoziții naționale privind dreptul de autor care declară ilegală prezentarea sau difuzarea în public a unei opere muzicale în ipoteza în care respectiva operă este inclusă într-un serviciu protejat care este accesat – iar [opera] este difuzată în public – prin utilizarea unei cartele de decodor prin satelit și în ipoteza în care respectiva cartelă a fost furnizată de prestatorul de servicii într-un alt stat membru, cu condiția ca utilizarea cartelei de decodor să fie autorizată numai în acel alt stat membru? Are relevanță dacă opera muzicală reprezintă un element nesemnificativ al serviciului protejat în ansamblu și prezentarea sau difuzarea în public a celorlalte elemente ale serviciului nu este interzisă de legislația națională privind dreptul de autor?
- 10) În ipoteza în care un furnizor al unor conținuturi de programe încheie o serie de licențe exclusive, fiecare pentru teritoriul unuia sau mai multor state membre, în temeiul cărora postul de emisie este abilitat să difuzeze conținutul programelor exclusiv pe teritoriul respectiv (inclusiv prin satelit), și în fiecare licență figurează o obligație contractuală care impune postului de emisie să împiedice utilizarea în afara teritoriului pentru care este acordată licența a cartelelor sale de decodare prin satelit care permit recepționarea conținutului de programe obiect al licenței, ce criteriu juridic ar trebui să aplice instanța națională și ce împrejurări ar trebui

să ia în considerare pentru a hotărî dacă această restricție contractuală contravine interdicției impuse prin articolul 81 alineatul (1) CE?

Mai exact:

- a) Articolul 81 alineatul (1) CE trebuie interpretat în sensul că se aplică acelei obligații numai în temeiul faptului că aceasta este considerată ca având drept obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței?
- b) În acest caz, trebuie să se demonstreze de asemenea că obligația contractuală împiedică, restrânge sau denaturează semnificativ concurența pentru a intra sub incidența interdicției impuse la articolul 81 alineatul (1) CE?”

55 În vederea pronunțării unei hotărâri preliminare în cauza C-429/08, High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court), a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) În ce împrejurări un dispozitiv de acces condiționat este considerat un «dispozitiv ilicit» în sensul articolului 2 litera (e) din [Directiva privind accesul condiționat]?
- 2) Mai exact, un dispozitiv de acces condiționat este un «dispozitiv ilicit» dacă este dobândit în împrejurări în care
 - (i) dispozitivul de acces condiționat a fost produs de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost furnizat inițial sub rezerva unei autorizări contractuale limitate de a utiliza dispozitivul pentru a obține accesul la un serviciu protejat numai într-un prim stat membru și a fost utilizat pentru

a obține accesul la respectivul serviciu protejat recepționat în alt stat membru și/sau

(ii) dispozitivul de acces condiționat a fost produs de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost obținut și/sau activat inițial prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese de domiciliu false în primul stat membru, ceea ce a permis încălcarea restricțiilor teritoriale contractuale impuse în privința exportului unor asemenea dispozitive în vederea utilizării acestora în afara primului stat membru și/sau

(iii) dispozitivul de acces condiționat a fost produs de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost furnizat inițial sub rezerva unei condiții contractuale de a fi utilizat numai în scop casnic sau privat, iar nu în scop comercial (pentru care trebuie plătit un abonament mai mare), dar a fost utilizat în Regatul Unit în scopuri comerciale, și anume pentru difuzarea în direct a unor emisiuni de fotbal într-un bar?

3) Dacă răspunsul la oricare punct al celei de a doua întrebări este negativ, articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată se opune invocării de către un stat membru a unei reglementări naționale care împiedică utilizarea unui astfel de dispozitiv de acces condiționat în împrejurările expuse la a doua întrebare de mai sus?

4) Dacă răspunsul la oricare punct al celei de a doua întrebări este negativ, articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată este lipsit de validitate:

a) pentru motivul că prezintă un caracter discriminatoriu și/sau disproporționat și/sau

- b) pentru motivul că intră în conflict cu drepturile de liberă circulație prevăzute de tratat și/sau

 - c) pentru orice alt motiv?
- 5) Dacă răspunsul la a doua întrebare este afirmativ, articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 din directiva menționată sunt lipsite de validitate pentru motivul că sunt prezentate ca pretinzând statelor membre să impună restricții privind importul unor «dispozitive ilicite» provenind din alte state membre, precum și în ceea ce privește alte tranzacții cu «dispozitivele ilicite» în condițiile în care acestea pot fi importate în mod legal și/sau utilizate pentru recepționarea serviciilor transfrontaliere de radiodifuzare prin satelit în temeiul normelor privind libera circulație a mărfurilor potrivit articolelor 28 CE și 30 CE și/sau al libertății de a presta și de a primi servicii potrivit articolului 49 CE?
- 6) Articolele 28 CE, 30 CE și/sau 49 CE se opun punerii în aplicare a unei reglementări naționale (precum articolul 297 din [Legea privind dreptul de autor, modelele și brevetele]) care califică drept infracțiune recepționarea frauduloasă a unui program inclus într-un serviciu de radiodifuziune furnizat dintr-un loc situat pe teritoriul Regatului Unit cu intenția de a evita plata oricărui preț aplicabil recepționării programului, în oricare dintre următoarele împrejurări:
- (i) în cazul în care dispozitivul de acces condiționat a fost fabricat de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost furnizat inițial sub rezerva unei autorizări contractuale limitate de a utiliza dispozitivul pentru a obține accesul la un serviciu protejat numai într-un prim stat membru și a fost utilizat pentru a obține accesul la respectivul serviciu protejat recepționat în alt

stat membru (în acest caz, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord) și/sau

(ii) în cazul în care dispozitivul de acces condiționat a fost fabricat de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost obținut și/sau activat inițial prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese de domiciliu false în primul stat membru, ceea ce a permis astfel încălcarea restricțiilor teritoriale contractuale impuse în privința exportului unor asemenea dispozitive în vederea utilizării acestora în afara primului stat membru și/sau

(iii) în cazul în care dispozitivul de acces condiționat a fost fabricat de un prestator de servicii sau cu consimțământul acestuia și a fost furnizat inițial sub rezerva unei condiții contractuale de a fi utilizat numai în scop casnic sau privat, iar nu în scop comercial (pentru care trebuie plătit un abonament mai mare), dar a fost utilizat în Regatul Unit în scopuri comerciale, și anume pentru difuzarea în direct a unor emisiuni de fotbal într-un bar?

7) Punerea în aplicare a reglementării naționale în cauză este, în orice caz, exclusă în temeiul discriminării care contravine articolului 12 CE sau în orice alt mod, întrucât legislația națională se aplică programelor incluse într-un serviciu de radiodifuziune furnizat dintr-un loc situat pe teritoriul Regatului Unit, dar nu se aplică unui astfel de serviciu furnizat de pe teritoriul unui alt stat membru?

8) În ipoteza în care un furnizor al unor conținuturi de programe încheie o serie de licențe exclusive, fiecare pentru teritoriul unuia sau mai multor state membre, în temeiul cărora postul de emisie este abilitat să difuzeze conținutul programelor

exclusiv pe respectivul teritoriu (inclusiv prin satelit), și în fiecare licență figurează o obligație contractuală care impune postului de emisie să împiedice utilizarea în afara teritoriului pentru care este acordată licența a cartelelor sale de decodare prin satelit care permit recepționarea conținutului programelor obiect al licenței, ce criteriu juridic ar trebui să aplice instanța națională și ce împrejurări ar trebui să ia în considerare pentru a hotărî dacă această restricție contractuală contravine interdicției impuse la articolul 81 alineatul (1) CE?

Mai exact:

- a) Articolul 81 alineatul (1) CE trebuie interpretat în sensul că se aplică acestei obligații numai în temeiul faptului că aceasta este considerată ca având drept obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței?

- b) În acest caz, trebuie să se demonstreze de asemenea că obligația contractuală împiedică, restrânge sau denaturează semnificativ concurența pentru a intra sub incidența interdicției impuse la articolul 81 alineatul (1) CE?”

⁵⁶ Prin Ordonanța președintelui Curții din 3 decembrie 2008, cauzele C-403/08 și C-429/08 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

III — Cu privire la întrebările preliminare

A — Cu privire la normele referitoare la recepționarea unor emisiuni codificate provenite din alte state membre

1. Observații introductive

- 57 Mai întâi, trebuie precizat că prezentele cauze privesc numai radiodifuzarea publică prin satelit a emisiunilor care conțin meciurile din „Premier League” de către organismele de radiodifuziune, precum Multichoice Hellas. Astfel, singura parte a comunicării audiovizuale care este pertinentă în speță este cea care constă în difuzarea publică a acestor emisiuni de către organismele de radiodifuziune, în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) literele (a) și (b) din Directiva privind difuzarea de programe prin satelit, această operațiune fiind efectuată din statul membru în care semnalele purtătoare de programe sunt introduse într-un lanț de comunicare prin satelit (denumit în continuare „statul membru de emisie”), în speță, în special Republica Elenă.
- 58 În schimb, partea din amonte a comunicării dintre FAPL și aceste organisme, care constă în transmiterea de date cu caracter audiovizual care conțin meciurile respective, este lipsită de relevanță în speță, întrucât această comunicare poate fi efectuată de altfel și prin alte mijloace de telecomunicație decât cele utilizate de părțile din acțiunea principală.
- 59 În continuare, din dosar rezultă că, în conformitate cu contractele de licență încheiate între FAPL și organismele de radiodifuziune vizate, emisiunile în discuție sunt

destinate numai publicului din statul membru de emisie și că aceste organisme trebuie să acționeze în așa fel încât transmisiile lor prin satelit să poată fi captate numai în acest stat. În consecință, organismele amintite trebuie să efectueze o criptare a transmisiilor lor și să furnizeze dispozitive de decodare numai persoanelor care au reședința pe teritoriul statului membru de emisie.

- 60 În sfârșit, este cert că proprietarii de baruri utilizează astfel de dispozitive de decodare în afara teritoriului acestui stat membru și, prin urmare, le utilizează cu încălcarea voinței organismelor de radiodifuziune.
- 61 Acesta este contextul în care instanțele de trimitere solicită, prin intermediul primei părți a întrebărilor formulate, să se stabilească dacă o astfel de utilizare a unor dispozitive de decodare intră în domeniul de aplicare al Directivei privind accesul condiționat și care este incidența directivei asupra acestei utilizări. În continuare, în ipoteza în care acest aspect nu ar fi armonizat de directiva menționată, acestea urmăresc să afle dacă articolele 34 TFUE, 36 TFUE, 56 TFUE și 101 TFUE se opun unei reglementări naționale și contractelor de licență prin care este interzisă utilizarea unor dispozitive de decodare străine.

2. Directiva privind accesul condiționat

a) Cu privire la interpretarea noțiunii „dispozitiv ilicit” în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva privind accesul condiționat (prima întrebare în cauza C-403/08, precum și prima și a doua întrebare din cauza C-429/08)

- 62 Prin intermediul acestor întrebări, instanțele de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă noțiunea „dispozitiv ilicit” în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva privind accesul condiționat trebuie interpretată în sensul că se referă atât la

dispozitivele de decodare străine, inclusiv cele obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals sau a unei adrese false, cât și la cele utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea lor numai în scopuri private.

- 63 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că articolul 2 litera (e) din Directiva privind accesul condiționat definește noțiunea „dispozitiv ilicit” drept orice echipament sau program „conceput” sau „adaptat” pentru a permite accesul la un serviciu protejat sub o formă clară fără autorizarea prestatorului de servicii.
- 64 Acest mod de redactare se limitează astfel numai la echipamentele care au făcut obiectul operațiunilor manuale sau automatizate înainte de introducerea pe piață și care permit recepționarea unor servicii protejate fără consimțământul prestatorilor acestor servicii. În consecință, textul menționat vizează numai echipamentele care au fost fabricate, manipulate, adaptate sau readaptate fără autorizarea prestatorului de servicii, dar nu se referă la utilizarea unor dispozitive de decodare străine.
- 65 Pe de altă parte, trebuie arătat că, în considerentele (6) și (13) ale Directivei privind accesul condiționat, care conțin precizări cu privire la noțiunea „dispozitiv ilicit”, se face referire la necesitatea de a combate dispozitivele ilicite „ce permit accesul gratuit” la serviciile protejate și introducerea pe piață a dispozitivelor ilicite care fac posibilă sau facilitează „evitarea, fără autorizare, a oricărei măsuri tehnice” luate pentru protejarea remunerării unui serviciu furnizat în deplină legalitate.
- 66 Or, nici dispozitivele de decodare străine, nici cele obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false, nici cele care au fost utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea lor numai în scopuri private nu intră în niciuna dintre aceste categorii. Astfel, toate aceste dispozitive sunt fabricate și introduse pe piață cu autorizarea prestatorului de servicii, nu permit un acces gratuit la

serviciile protejate, nu fac posibilă și nu facilitează evitarea unei măsuri tehnice luate pentru protejarea remunerării acestor servicii, dat fiind că a fost plătită o remunerație în statul membru în care sunt introduse pe piață.

- 67 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că noțiunea „dispozitiv ilicit” în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva privind accesul condiționat trebuie interpretată în sensul că nu se referă nici la dispozitivele de decodare străine, nici la cele obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false, nici la cele care au fost utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private.

b) Cu privire la interpretarea articolului 3 alineatul (2) din Directiva privind accesul condiționat (a treia întrebare în cauza C-429/08)

- 68 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (2) din Directiva privind accesul condiționat se opune unei reglementări naționale care împiedică utilizarea dispozitivelor de decodare străine, inclusiv a celor obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false sau a celor utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private.
- 69 Conform articolului 3 alineatul (2) din Directiva privind accesul condiționat, fără a aduce atingere obligațiilor care rezultă din articolul 3 alineatul (1) din această directivă, statele membre nu sunt autorizate să restrângă, din motive care intră sub incidența domeniului coordonat de directiva menționată, libera circulație a unor servicii protejate și a dispozitivelor de acces condiționat.

- 70 În această privință, trebuie arătat că această din urmă dispoziție impune obligații în domeniul coordonat de Directiva privind accesul condiționat – definit la articolul 2 litera (f) din aceasta drept orice dispoziție privind activitățile ilicite specificate la articolul 4 – prevăzând în special ca statele membre să interzică activitățile enumerate la acest articol 4.
- 71 Cu toate acestea, respectivul articol 4 privește numai activitățile care sunt ilicite întrucât implică utilizarea unor dispozitive ilicite în sensul acestei directive.
- 72 Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 63-67 din prezenta hotărâre, dispozitivele de decodare străine, inclusiv cele obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false și cele utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private, nu constituie astfel de dispozitive ilicite.
- 73 În consecință, nici activitățile care implică utilizarea acestor dispozitive, nici o reglementare națională care interzice aceste activități nu intră sub incidența domeniului coordonat de Directiva privind accesul condiționat.
- 74 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 3 alineatul (2) din Directiva privind accesul condiționat nu se opune unei reglementări naționale care împiedică utilizarea dispozitivelor de decodare străine, inclusiv a celor obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false sau a celor utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private, întrucât o astfel de reglementare nu intră sub incidența domeniului coordonat de această directivă.

c) Cu privire la celelalte întrebări referitoare la Directiva privind accesul condiționat

⁷⁵ Ținând seama de răspunsurile date la prima întrebare adresată în cauza C-403/08, precum și la prima, la a doua și la a treia întrebare din cauza C-429/08, nu este necesar să se examineze a doua și a treia întrebare, precum și a opta întrebare litera a) formulate în cauza C-403/08, nici a patra și a cincea întrebare din cauza C-429/08.

3. Normele Tratatului FUE în materie de liberă circulație a mărfurilor și a serviciilor

a) Cu privire la interzicerea importului, a vânzării și a utilizării unor dispozitive de decodare străine [a opta întrebare litera b) și prima parte a celei de a noua întrebări litera b) din cauza C-403/08, precum și a șasea întrebare punctul (i) din cauza C-429/08]

⁷⁶ Prin intermediul acestor întrebări, instanțele de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 34 TFUE, 36 TFUE și 56 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru prin care sunt declarate ilicite importul, vânzarea și utilizarea în acest stat a unor dispozitive de decodare străine care permit accesul la un serviciu codificat de difuzare prin satelit care provine dintr-un alt stat membru și care include obiecte protejate prin legislația acestui prim stat.

i) Cu privire la identificarea dispozițiilor aplicabile

- 77 O reglementare națională precum cea în discuție în acțiunile principale privește atât prestarea transfrontalieră de servicii de radiodifuziune codificată, cât și circulația în cadrul Uniunii a unor dispozitive de decodare străine care permit decodificarea acestor servicii. În aceste condiții, se pune întrebarea dacă această reglementare trebuie analizată din perspectiva liberei prestări a serviciilor sau din cea a liberei circulații a mărfurilor.
- 78 În această privință, din jurisprudență reiese că, atunci când o măsură națională prezintă legătură atât cu libera circulație a mărfurilor, cât și cu libera prestare a serviciilor, Curtea o examinează, în principiu, numai în raport cu una dintre aceste două libertăți fundamentale dacă se dovedește că una dintre acestea este cu totul secundară în raport cu cealaltă și poate fi analizată în cadrul celeilalte (a se vedea Hotărârea din 24 martie 1994, Schindler, C-275/92, Rec., p. I-1039, punctul 22, și Hotărârea din 2 decembrie 2010, Ker-Optika, C-108/09, Rep., p. I-12213, punctul 43).
- 79 Cu toate acestea, în materie de telecomunicații, aceste două aspecte sunt adesea strâns legate, fără ca unul dintre ele să poată fi considerat cu totul secundar în raport cu celălalt. Acest lucru se întâmplă în special în cazul în care o reglementare națională guvernează livrarea de echipamente de telecomunicații, precum dispozitivele de decodare, în scopul de a preciza cerințele pe care trebuie să le îndeplinească aceste echipamente sau de a stabili condițiile în care pot fi comercializate, astfel încât, într-un asemenea caz, cele două libertăți fundamentale trebuie examinate simultan (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 ianuarie 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Rec., p. I-607, punctele 29-33).
- 80 În aceste condiții, în cazul în care o reglementare vizează, în această materie, o activitate care este deosebit de importantă la nivelul serviciilor furnizate de operatorii economici, în timp ce livrarea de echipamente de telecomunicații i se alătură numai în mod cu totul secundar, această activitate trebuie examinată numai în raport cu libera prestare a serviciilor.

- 81 Printre altele, aceasta este situația în cazul în care punerea la dispoziție a unor astfel de echipamente constituie numai o modalitate concretă de organizare sau de funcționare a unui serviciu și în cazul în care această activitate nu prezintă un scop în sine, ci este destinată să permită accesul la acest serviciu. În aceste împrejurări, activitatea care constă în punerea la dispoziție a unor astfel de echipamente nu poate fi apreciată independent de activitatea corespunzătoare serviciului la care se referă această primă activitate (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Schindler, citată anterior, punctele 22 și 25).
- 82 În cauzele principale, trebuie arătat că reglementarea națională nu vizează dispozițiile de decodare în scopul de a determina cerințele pe care trebuie să le îndeplinească sau de a stabili condițiile în care acestea pot fi comercializate. Astfel, în reglementarea menționată sunt considerate numai un instrument care permite abonaților să beneficieze de serviciile de radiodifuziune codificate.
- 83 Întrucât această reglementare vizează astfel, înainte de toate, libera prestare a serviciilor, în timp ce aspectul referitor la libera circulație a mărfurilor se dovedește a fi cu totul secundar în raport cu libera prestare a serviciilor, reglementarea menționată trebuie analizată în lumina acestei din urmă libertăți.
- 84 Rezultă că o astfel de reglementare trebuie examinată în raport cu articolul 56 TFUE.

ii) Cu privire la existența unei restricții privind libera prestare a serviciilor

- 85 Articolul 56 TFUE impune înlăturarea oricărei restricții privind libera prestare a serviciilor, chiar dacă aceasta se aplică fără a distinge între prestatorii naționali și cei din alte state membre, atunci când este de natură să interzică, să îngreuneze sau să facă mai puțin atractive activitățile prestatorului stabilit în alt stat membru, unde acesta

furnizează în mod legal servicii similare. Pe de altă parte, de libertatea de prestare a serviciilor beneficiază atât prestatorul, cât și destinatarul serviciilor (a se vedea în special Hotărârea din 8 septembrie 2009, Liga Portuguesa de Futebol Profissional și Bwin International, C-42/07, Rep., p. I-7633, punctul 51 și jurisprudența citată).

- ⁸⁶ În cauzele principale, reglementarea națională interzice importul, vânzarea și utilizarea pe teritoriul național a dispozitivelor de decodare străine care permit accesul la serviciile de radiodifuziune prin satelit provenite dintr-un alt stat membru.
- ⁸⁷ Or, întrucât accesul la serviciile de transmisie prin satelit precum cele în discuție în cauzele principale este condiționat de deținerea unui astfel de dispozitiv, a cărui furnizare este supusă limitării contractuale în temeiul căreia dispozitivul menționat poate fi utilizat numai pe teritoriul statului membru de emisie, reglementarea națională în cauză se opune recepționării acestor servicii de către persoanele care au reședința în afara statului membru de emisie, în speță în Regatul Unit. În consecință, reglementarea respectivă are efectul de a împiedica accesul acestor persoane la serviciile menționate.
- ⁸⁸ Desigur, obstacolul la recepționarea unor astfel de servicii are inițial la origine contractele încheiate între organismele de radiodifuziune și clienții acestora, care, la rândul lor, reflectă clauzele de limitare teritorială incluse în contractele încheiate între aceste organisme și titularii de drepturi de proprietate intelectuală. Cu toate acestea, întrucât reglementarea menționată acordă o protecție juridică acestor limitări și impune respectarea lor prin prevederea unor sancțiuni civile și pecuniare, aceasta restrânge ea însăși libera prestare a serviciilor.

⁸⁹ În consecință, reglementarea menționată constituie o restricție privind libera prestare a serviciilor interzisă prin articolul 56 TFUE, cu excepția situației în care aceasta poate fi justificată în mod obiectiv.

iii) Cu privire la justificarea unei restricții privind libera prestare a serviciilor printr-un obiectiv de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală

— Observațiile prezentate Curții

⁹⁰ FAPL și alții, MPS, guvernul Regatului Unit, precum și guvernele francez și italian arată că restricția care stă la baza reglementării în discuție în acțiunile principale poate fi justificată în raport cu drepturile titularilor de drepturi de proprietate intelectuală, întrucât aceasta ar fi necesară pentru a asigura protecția remunerării adecvate a respectivilor titulari, o astfel de remunerare presupunând ca aceștia din urmă să aibă dreptul să o revendice pentru utilizarea operelor lor sau a altor obiecte protejate în fiecare stat membru și să acorde o exclusivitate teritorială pentru o asemenea utilizare.

⁹¹ În această privință, persoanele interesate menționate apreciază în special că, în lipsa oricărei protecții a acestei exclusivități teritoriale, titularul drepturilor de proprietate intelectuală nu ar mai fi în măsură să obțină redevențe adecvate pentru licențe din partea organismelor de radiodifuziune, dat fiind că difuzarea în direct a evenimentelor sportive și-ar fi pierdut o parte din valoare. Astfel, organismele de radiodifuziune nu ar fi interesate să achiziționeze licențe în afara teritoriului statului membru de emisie. Dobândirea unor licențe pentru toate teritoriile naționale în care au reședința potențiali clienți nu ar fi atractivă din punct de vedere financiar, ca urmare a prețului extrem de ridicat al unor asemenea licențe. Astfel, aceste organisme achiziționează licențele pentru a difuza operele în cauză pe teritoriul unui singur stat membru. Or, acestea ar fi dispuse să plătească un supliment important, cu condiția să aibă

garanția unei exclusivități teritoriale, întrucât aceasta le-ar permite să se diferențieze de concurenți și să atragă astfel mai mulți clienți.

- ⁹² QC Leisure și alții, doamna Murphy, Comisia și Autoritatea AELS de Supraveghere susțin că o asemenea restricție privind libera prestare a serviciilor de radiodifuziune nu poate fi justificată, întrucât conduce la o împărțire a pieței interne.

— Răspunsul Curții

- ⁹³ În scopul de a analiza justificarea unei restricții precum cea în discuție în acțiunile principale, trebuie amintit că o restricție privind libertățile fundamentale garantate de tratat poate fi justificată numai în cazul în care răspunde unor motive imperative de interes general, în măsura în care este de natură să asigure realizarea obiectivului pe care îl urmărește și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2009, UTECA, C-222/07, Rep., p. I-1407, punctul 25 și jurisprudența citată).
- ⁹⁴ În ceea ce privește justificările care pot fi admise, dintr-o jurisprudență constantă reiese că o astfel de restricție poate fi justificată în special de motive imperative de interes general care constau în protecția drepturilor de proprietate intelectuală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 martie 1980, Coditel și alții, cunoscută sub numele „Coditel I”, 62/79, Rec., p. 881, punctele 15 și 16, precum și Hotărârea din 20 ianuarie 1981, Musik-Vertrieb membran și K-tel International, 55/80 și 57/80, Rec., p. 147, punctele 9 și 12).

- 95 Astfel, trebuie să se stabilească de la bun început dacă FAPL poate invoca asemenea drepturi care pot justifica împrejurarea că reglementarea națională în discuție în acțiunile principale instituie o protecție în favoarea sa care constituie o restricție privind libera prestare a serviciilor.
- 96 În această privință, trebuie arătat că FAPL nu poate invoca drepturi de autor nici pentru meciurile din „Premier League”, întrucât acestea nu pot fi calificate drept opere.
- 97 Astfel, pentru a dobândi o asemenea calificare, ar trebui ca obiectul în cauză să fie original, în sensul ca acesta să constituie o creație intelectuală proprie a autorului său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International, C-5/08, Rep., p. I-6569, punctul 37).
- 98 Or, evenimentele sportive nu pot fi considerate creații intelectuale care pot fi calificate drept opere în sensul Directivei privind dreptul de autor. Acest lucru este valabil în special pentru meciurile de fotbal, cărora li se aplică reguli de joc ce nu lasă loc niciunei libertăți creative în sensul dreptului de autor.
- 99 În aceste condiții, evenimentele respective nu pot fi protejate prin dreptul de autor. Pe de altă parte, este cert că dreptul Uniunii nu furnizează niciun alt temei juridic în domeniul proprietății intelectuale pentru a le proteja.
- 100 Totuși, evenimentele sportive ca atare prezintă un caracter unic și, în această măsură, original, care le poate transforma în obiecte demne de o protecție comparabilă cu protecția operelor, această protecție putând fi acordată, dacă este cazul, de diferitele ordini juridice interne.

- 101 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 165 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE, Uniunea contribuie la promovarea obiectivelor europene ale sportului, având în vedere totodată caracterul specific, structurile bazate pe voluntariat, precum și funcția socială și educativă a sportului.
- 102 În aceste condiții, statului membru i se permite să protejeze evenimentele sportive, eventual în temeiul protecției proprietății intelectuale, prin instituirea unei reglementări naționale specifice sau prin recunoașterea, cu respectarea dreptului Uniunii, a unei protecții acordate acestor evenimente prin instrumente convenționale încheiate între persoanele care au dreptul de a pune la dispoziția publicului conținutul audiovizual al respectivelor evenimente și persoanele care doresc difuzarea acestui conținut către publicul selectat de ele.
- 103 În această privință, trebuie adăugat că legiuitorul Uniunii a avut în vedere exercitarea acestei posibilități de către un stat membru, în măsura în care, în considerentul (21) al Directivei 97/36, face referire la evenimente organizate de un organizator care are calitatea juridică de a vinde drepturi referitoare la evenimentul respectiv.
- 104 Prin urmare, în ipoteza în care reglementarea națională în cauză vizează să acorde o protecție evenimentelor sportive – aspect care ar trebui verificat de instanța de trimitere –, dreptul Uniunii nu se opune, în principiu, acestei protecții și o asemenea reglementare poate justifica, astfel, o restricție privind libera circulație a serviciilor precum cea în discuție în acțiunile principale.
- 105 Cu toate acestea, este de asemenea necesar ca o astfel de restricție să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului de protecție a proprietății intelectuale în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea UTECA, citată anterior, punctele 31 și 36).

- 106 În această privință, trebuie amintit că derogările de la principiul liberei circulații pot fi admise numai în măsura în care sunt justificate de apărarea drepturilor care constituie obiectul specific al proprietății intelectuale în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 2003, *Rioglass și Transremar*, C-115/02, Rec., p. I-12705, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 107 Cu privire la acest aspect, dintr-o jurisprudență constantă reiese că acest obiect specific urmărește în special să asigure titularilor de drepturi în cauză protecția posibilității de a valorifica din punct de vedere comercial punerea în circulație sau punerea la dispoziție a obiectelor protejate, prin acordarea unor licențe în schimbul plății unei remunerații (a se vedea în acest sens Hotărârea *Musik-Vertrieb membran și K-tel International*, citată anterior, punctul 12, precum și Hotărârea din 20 octombrie 1993, *Phil Collins și alții*, C-92/92 și C-326/92, Rec., p. I-5145, punctul 20).
- 108 Cu toate acestea, se impune constatarea că un astfel de obiect specific nu garantează titularilor de drepturi în cauză posibilitatea de a revendica cea mai ridicată remunerație posibilă. Prin urmare, dat fiind acest obiect, li se asigură – astfel cum se prevede în considerentul (10) al Directivei privind dreptul de autor și în considerentul (5) al Directivei privind drepturile conexe – numai o remunerație adecvată pentru fiecare utilizare a obiectelor protejate.
- 109 Or, pentru a fi adecvată, o astfel de remunerație trebuie să se afle într-un raport rezonabil cu valoarea economică a prestației furnizate. În special, aceasta trebuie să se afle într-un raport rezonabil cu numărul real sau potențial de persoane care beneficiază sau care doresc să beneficieze de ea (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 22 septembrie 1998, *FDV*, C-61/97, Rec., p. I-5171, punctul 15, precum și Hotărârea din 11 decembrie 2008, *Kanal 5 și TV 4*, C-52/07, Rep., p. I-9275, punctele 36-38).
- 110 Prin urmare – astfel cum se confirmă în considerentul (17) al Directivei privind difuzarea de programe prin satelit –, în materie de transmisii televizate, o asemenea remunerație trebuie să se afle într-un raport rezonabil în special cu parametrii emisiunilor în cauză, precum audiența efectivă, audiența potențială a acestora și versiunea

lingvistică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 2005, Lagardère Active Broadcast, C-192/04, Rec., p. I-7199, punctul 51).

- 111 În acest context, trebuie subliniat mai întâi că titularii drepturilor în discuție în acțiunile principale primesc o remunerație pentru difuzarea obiectelor protejate din statul membru de emisie unde se prezumă că a avut loc actul de difuzare, în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Directiva privind difuzarea de programe prin satelit, și în care se datorează, așadar, remunerația adecvată.
- 112 În continuare, trebuie arătat că, în cazul în care o astfel de remunerație este convenită între titularii de drepturi în cauză și organismele de radiodifuziune, în cadrul unei vânzări la licitație, nimic nu se opune ca titularul de drepturi în cauză să solicite cu această ocazie un quantum care să ia în considerare audiența efectivă și audiența potențială atât în statul membru de emisie, cât și în orice alt stat membru în care sunt de asemenea recepționate emisiunile care includ obiectele protejate.
- 113 În această privință, trebuie amintit în special că recepționarea unei transmisii prin satelit precum cea în discuție în acțiunile principale este condiționată de deținerea unui dispozitiv de decodare. În consecință, este posibil să se stabilească cu un grad de exactitate foarte ridicat totalitatea telespectatorilor care fac parte din audiența efectivă și potențială a emisiunii în cauză, respectiv telespectatori care au reședința atât în interiorul, cât și în afara statului membru de emisie.
- 114 În sfârșit, în ceea ce privește suplimentul plătit de organismele de radiodifuziune pentru acordarea unei exclusivități teritoriale, nu se poate exclude, desigur, ca valoarea remunerației adecvate să reflecte și caracterul particular al emisiunilor în cauză, și anume exclusivitatea teritorială a acestora, astfel încât, pe acest temei, să se poată plăti un supliment.

- 115 Însă, în speță, un asemenea supliment este plătit titularilor de drepturi vizați pentru a garanta o exclusivitate teritorială absolută, care este de natură să conducă la diferențe de preț artificiale între piețele naționale împărțite. Or, o astfel de împărțire și o astfel de diferență de preț artificială ca rezultat al acesteia nu pot fi conciliate cu obiectivul esențial al tratatului care constă în realizarea pieței interne. În aceste condiții, suplimentul menționat nu poate fi considerat ca făcând parte din remunerația adecvată care trebuie asigurată titularilor de drepturi în cauză.
- 116 În consecință, plata unui astfel de supliment depășește ceea ce este necesar pentru a asigura acestor titulari o remunerație adecvată.
- 117 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că restricția care constă în interdicția de a utiliza dispozitive de decodare străine nu poate fi justificată în raport cu obiectivul de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală.
- 118 Această concluzie nu este infirmată de Hotărârea Coditel I, citată anterior, care a fost invocată de FAPL și alții, precum și de MPS în susținerea argumentației lor. Desigur, la punctul 16 din această hotărâre, Curtea a statuat că normele prevăzute de tratat nu se pot opune, în principiu, limitelor geografice cu privire la care părțile la contractul de cesiune de drepturi de proprietate intelectuală au convenit să protejeze autorul și avânzii-cauză ai acestuia și că simplul fapt că limitele geografice în discuție coincid, eventual, cu frontierele statelor membre nu impune o abordare diferită.
- 119 Aceste constatări se înscriu însă într-un context care nu este comparabil cu cel din cauzele principale. Astfel, în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii Coditel I, citată anterior, societățile de difuzare a programelor de televiziune au efectuat o

comunicare publică a unei opere fără să fi dispus, în statul membru al locului de proveniență a acestei comunicări, de o autorizație din partea titularilor de drepturi în cauză și fără să le fi plătit acestora vreo remunerație.

- 120 În schimb, în cauzele principale, organismele de radiodifuziune efectuează acte de comunicare publică dispunând în statul membru de emisie, care este statul membru al locului de proveniență a acestei comunicări, de o autorizație din partea titularilor de drepturi în cauză și în schimbul unei remunerații plătite acestora din urmă, remunerația menționată putând ține seama, în plus, de audiența efectivă și potențială în celelalte state membre.
- 121 În sfârșit, trebuie să se ia în considerare evoluția dreptului Uniunii intervenită în special ca urmare a adoptării Directivei „televiziune fără frontiere” și a Directivei privind difuzarea de programe prin satelit, care vizează să asigure trecerea piețelor naționale la o piață unică de producție și de distribuție de programe.

iv) Cu privire la justificarea unei restricții privind libera prestare a serviciilor prin obiectivul de a încuraja prezența publicului pe stadioanele de fotbal

- 122 FAPL și alții, precum și MPS susțin, în subsidiar, că restricția în discuție în acțiunile principale este necesară pentru a asigura respectarea regulii denumite a „perioadei de excludere”, care interzice ca sâmbăta după-amiaza să fie difuzate în Regatul Unit meciuri de fotbal. Această regulă ar avea obiectivul de a încuraja prezența publicului pe stadioane la meciurile de fotbal, în special la cele din diviziile inferioare, obiectivul stabilit neputând fi atins, în opinia FAPL și alții și a MPS, dacă telespectatorii din Regatul Unit ar putea viziona în mod liber meciurile din „Premier League” difuzate din alte state membre de organismele de radiodifuziune.

123 În această privință, presupunând chiar că obiectivul de a încuraja această prezență a publicului pe stadioane ar putea justifica o restricție privind libertățile fundamentale, este suficient să se arate că respectarea regulii menționate poate fi asigurată, în orice caz, printr-o limitare contractuală integrată în contractul de licență dintre titularii de drepturi și organismele de radiodifuziune, în conformitate cu care aceste organisme ar fi obligate să nu difuzeze aceste meciuri din „Premier League” în perioadele de excludere. Or, nu se poate contesta că o astfel de măsură se dovedește de natură a aduce o atingere mai redusă libertăților fundamentale decât aplicarea restricției în discuție în acțiunile principale.

124 Rezultă că restricția care constă în interzicerea utilizării dispozitivelor de decodare străine nu poate fi justificată prin obiectivul de a încuraja prezența publicului pe stadioanele de fotbal.

125 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru prin care sunt declarate ilicite importul, vânzarea și utilizarea în acest stat a unor dispozitive de decodare străine care permit accesul la un serviciu codificat de difuzare prin satelit care provine dintr-un alt stat membru și care cuprinde obiecte protejate prin legislația acestui prim stat.

b) Cu privire la utilizarea unor dispozitive de decodare străine ca urmare a indicării unei identități false și a unei adrese false și cu privire la utilizarea acestor dispozitive în scopuri comerciale [a opta întrebare litera c) din cauza C-403/08 și a șasea întrebare punctele (ii) și (iii) din cauza C-429/08]

126 Prin intermediul întrebărilor formulate, instanțele de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă concluzia enunțată la punctul 125 din prezenta hotărâre este

infirmată de împrejurările că, pe de o parte, dispozitivul de decodare străin a fost obținut sau activat prin indicarea unei identități false și a unei adrese false, cu intenția de a eluda restricția teritorială în discuție în acțiunile principale, și, pe de altă parte, că acest dispozitiv este utilizat în scopuri comerciale, deși era rezervat unei utilizări cu caracter privat.

- 127 În ceea ce privește prima împrejurare, ea poate produce, desigur, efecte în raporturile contractuale dintre dobânditorul care a indicat identitatea falsă și adresa falsă și persoana care a furnizat dispozitivul menționat, aceasta putând în special să solicite daune interese respectivului dobânditor în cazul în care identitatea falsă și adresa falsă pe care acesta din urmă le-a indicat i-ar cauza un prejudiciu sau i-ar angaja răspunderea față de un organism precum FAPL. În schimb, o astfel de împrejurare nu infirmă concluzia enunțată la punctul 125 din prezenta hotărâre, întrucât aceasta nu are nicio incidență asupra numărului de utilizatori care au plătit pentru recepționarea emisiunilor.
- 128 Aceeași concluzie este valabilă și în ceea ce privește a doua împrejurare, în cazul în care dispozitivul de decodare este utilizat în scopuri comerciale, deși era rezervat unei utilizări cu caracter privat.
- 129 În această privință, trebuie precizat că nimic nu se opune ca valoarea remunerației convenite între titularii de drepturi în cauză și organismele de radiodifuziune să fie calculată în funcție de utilizarea dispozitivelor de decodare în scopuri comerciale de către anumiți clienți, în timp ce, în cazul altora, ar fi rezervate uzului personal.
- 130 Prin repercutarea acestei împrejurări asupra clienților săi, organismul de radiodifuziune poate revendica astfel o redevență diferită pentru accesul la serviciile sale după cum acest acces urmărește o finalitate comercială sau una privată.

131 Or, riscul ca anumite persoane să utilizeze dispozitive de decodare străine cu încălcarea finalității rezervate acestora se dovedește a fi comparabil cu riscul care apare în cazul unei utilizări a unor dispozitive de decodare în situații pur interne, cu alte cuvinte, în cazul unei utilizări de către clienții care au reședința pe teritoriul statului membru de emisie. În aceste condiții, a doua împrejurare menționată nu poate justifica o restricție teritorială privind libera prestare a serviciilor și, prin urmare, nu infirmă concluzia enunțată la punctul 125 din prezenta hotărâre. Acest lucru nu înlătură totuși necesitatea aprecierii juridice – din punctul de vedere al dreptului de autor – a utilizării emisiunilor transmise prin satelit în scopuri comerciale în urma recepționării lor, această apreciere fiind realizată în a doua parte a prezentei hotărâri.

132 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că concluzia enunțată la punctul 125 din prezenta hotărâre nu este infirmată nici de împrejurarea că dispozitivul de decodare străin a fost obținut sau activat prin indicarea unei identități false și a unei adrese false, cu intenția de a eluda restricția teritorială în cauză, nici de împrejurarea că acest dispozitiv este utilizat în scopuri comerciale, deși era rezervat unei utilizări cu caracter privat.

c) Cu privire la celelalte întrebări referitoare la libera circulație (a doua parte a celei de a noua întrebări din cauza C-403/08 și a șaptea întrebare în cauza C-429/08)

133 Ținând seama de răspunsul dat la a opta întrebare litera b) și la prima parte a celei de a noua întrebări din cauza C-403/08, precum și la a șasea întrebare punctul (i) din cauza C-429/08, nu este necesar să se examineze a doua parte a celei de a noua întrebări din cauza C-403/08, nici a șaptea întrebare adresată în cauza C-429/08.

4. Normele Tratatului FUE în materie de concurență

- ¹³⁴ Prin intermediul celei de a zecea întrebări adresate în cauza C-403/08 și al celei de a opta întrebări din cauza C-429/08, instanțele de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă clauzele unui contract de licență exclusivă încheiat între un titular de drepturi de proprietate intelectuală și un organism de radiodifuziune constituie o restrângere a concurenței interzisă prin articolul 101 TFUE, în condițiile în care impun acestui din urmă organism obligația de a nu furniza dispozitive de decodare care să permită accesul la obiectele protejate ale acestui titular în afara teritoriului care intră sub incidența contractului de licență în cauză.
- ¹³⁵ Cu titlu introductiv, trebuie amintit că un acord se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 101 alineatul (1) TFUE în cazul în care are ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței. Legătura alternativă dintre cele două presupune că, în principal, trebuie să se identifice prezența unui singur criteriu, în speță, a obiectului acordului. Numai în subsidiar, în cazul în care analiza cuprinsului acordului nu indică un grad suficient de alterare a concurenței, trebuie să se analizeze efectele acestuia și, pentru a fi interzis, trebuie să se constate că sunt reunite elementele care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctul 28, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2009, GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P, Rep., p. I-9291, punctul 55).
- ¹³⁶ Or, pentru a aprecia obiectul eventual anticoncurențial al unui acord, trebuie analizate în special cuprinsul dispozițiilor acestuia, obiectivele pe care urmărește să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acesta se înscrie (a se vedea în acest sens Hotărârea GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, citată anterior, punctul 58 și jurisprudența citată).

- 137 În ceea ce privește contractele de licență de drepturi de proprietate intelectuală, din jurisprudența Curții reiese că singura împrejurare care indică faptul că titularul de drepturi a acordat unui singur titular de licență dreptul exclusiv de a difuza dintr-un stat membru un obiect protejat, și de a interzice, așadar, difuzarea acestuia de către alții pentru o anumită perioadă, nu este suficient pentru a putea constata că un astfel de acord are un obiect anticoncurențial (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 1982, Coditel și alții, cunoscută sub numele „Coditel II”, 262/81, Rec., p. 3381, punctul 15).
- 138 În aceste condiții, în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Directiva privind difuzarea de programe prin satelit, un titular de drepturi poate acorda, în principiu, unui singur titular de licență dreptul exclusiv de a difuza prin satelit un obiect protejat, pentru o perioadă determinată, dintr-un singur stat membru de emisie sau din mai multe state membre.
- 139 În acest context, în ceea ce privește limitările teritoriale ale exercitării unui astfel de drept, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, un acord prin care s-ar urmări să se reconstituie împărțirea unor piețe naționale poate fi contrar obiectivului tratatului care urmărește realizarea integrării acestor piețe prin stabilirea unei piețe unice. Astfel, contracte care vizează împărțirea piețelor naționale în funcție de frontierele naționale sau prin care este îngreunată întrepătrunderea piețelor naționale trebuie considerate, în principiu, acorduri care au ca obiect restrângerea concurenței în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE (a se vedea, prin analogie, în domeniul medicamentelor, Hotărârea din 16 septembrie 2008, Sot. Lélos kai Sia și alții, C-468/06-C-478/06, Rep., p. I-7139, punctul 65, precum și Hotărârea GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, citată anterior, punctele 59 și 61).
- 140 Întrucât această jurisprudență se dovedește întru totul transpozabilă în domeniul prestației transfrontaliere a serviciilor de radiodifuziune, astfel cum rezultă în special din cuprinsul punctelor 118-121 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că, în cazul în care un contract de licență urmărește să interzică sau să limiteze prestarea

transfrontalieră a serviciilor de radiodifuziune, acesta este considerat că are ca obiect restrângerea concurenței, cu excepția cazului în care alte împrejurări care se încadrează în același context economic și juridic permit să se constate că un astfel de contract nu poate aduce atingere concurenței.

- 141 În cauzele principale nu este pusă în discuție însăși acordarea unor licențe exclusive pentru difuzarea meciurilor din „Premier League”. Astfel, aceste cauze privesc numai obligațiile suplimentare care urmăresc să asigure respectarea limitărilor teritoriale de exploatare a acestor licențe impuse prin clauzele contractelor încheiate între titularii de drepturi și organismele de radiodifuziune în cauză, și anume obligația acestor organisme de a nu furniza dispozitive de decodare care să permită accesul la obiectele protejate în scopul utilizării lor în afara teritoriului care intră sub incidența contractului de licență.
- 142 În ceea ce privește astfel de clauze, trebuie să se constate, pe de o parte, că prin acestea se interzice organismelor de radiodifuziune orice prestație transfrontalieră de servicii referitoare la aceste meciuri, ceea ce permite să se acorde fiecărui organism de radiodifuziune o exclusivitate teritorială absolută în zona care face obiectul licenței sale și să se elimine astfel orice concurență între diferite organisme de radiodifuziune în domeniul serviciilor menționate.
- 143 Pe de altă parte, FAPL și alții și MPS nu au invocat nicio împrejurare care să intre sub incidența contextului economic și juridic al unor astfel de clauze și care ar permite să se constate că, în pofida considerațiilor prezentate la punctul anterior, aceste clauze nu pot aduce atingere concurenței și, prin urmare, nu au un obiect anticoncurențial.
- 144 În aceste condiții, întrucât respectivele clauze din contractele de licență exclusivă au un obiect anticoncurențial, trebuie să se concluzioneze că acestea constituie o restrângere a concurenței interzisă în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE.

- 145 Trebuie adăugat că, deși, în principiu, articolul 101 alineatul (1) TFUE nu se aplică acordurilor care intră în categoriile menționate la alineatul (3) al acestui articol, întrucât anumite clauze din contracte de licență precum cele în discuție în cauzele principale nu sunt conforme cu cerințele prevăzute la acest din urmă alineat din motivele enumerate la punctele 105-124 din prezenta hotărâre, nu se ridică totuși problema inaplicabilității articolului 101 alineatul (1) TFUE.
- 146 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că clauzele unui contract de licență exclusivă încheiat între un titular de drepturi de proprietate intelectuală și un organism de radiodifuziune constituie o restrângere a concurenței interzisă de articolul 101 TFUE în condițiile în care, prin clauzele menționate, acestui din urmă organism îi este impusă obligația de a nu furniza dispozitive de decodare care să permită accesul la obiectele protejate ale acestui titular în vederea utilizării lor în afara teritoriului care intră sub incidența acestui contract de licență.

B — Cu privire la normele referitoare la utilizarea emisiunilor după recepționarea acestora

1. Observații introductive

- 147 Prin intermediul celei de a doua părți a întrebărilor preliminare se urmărește să se stabilească dacă recepționarea emisiunilor care conțin meciurile din „Premier League” precum și operele conexe este supusă vreunei restricții, în temeiul directivelor privind dreptul de autor și drepturile conexe, ca urmare a faptului că aceasta conduce la reproduceri ale operelor menționate în memoria unui decodor prin satelit și pe un

ecran de televizor, precum și ca urmare a proiectării respectivelor opere în public de către proprietarii barurilor în cauză.

148 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 37 și 57 din prezenta hotărâre, două categorii de persoane pot invoca drepturi de proprietate intelectuală cu privire la emisiuni de televiziune precum cele în discuție în cauzele principale, și anume, pe de o parte, autorii operelor în cauză și, pe de altă parte, organismele de radiodifuziune.

149 Mai întâi, în ceea ce privește autorii, aceștia se pot întemeia pe dreptul de autor corespunzător operelor exploatate în cadrul respectivelor emisiuni. În cauzele principale, este cert că FAPL poate invoca dreptul de autor asupra diverselor opere conținute în aceste emisiuni radiodifuzate, și anume în special asupra secvenței video de deschidere, asupra imnului „Premier League”, asupra filmelor preînregistrate care prezintă momentele cele mai importante din meciurile recente din „Premier League” sau asupra diverselor elemente grafice.

150 În continuare, în ceea ce privește organismele de radiodifuziune precum Multichoice Hellas, acestea pot invoca dreptul de a autoriza fixarea emisiunilor lor, prevăzut la articolul 7 alineatul (2) din Directiva privind drepturile conexe, sau dreptul de comunicare publică a emisiunilor lor, prevăzut la articolul 8 alineatul (3) din aceeași directivă, sau dreptul de reproducere a emisiunilor lor, prevăzut la articolul 2 litera (e) din Directiva privind drepturile de autor.

151 Așadar, întrebările adresate în cauzele principale nu privesc astfel de drepturi.

152 În aceste împrejurări, examinarea Curții trebuie să se limiteze la articolul 2 litera (a), la articolul 3 alineatul (1) și la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, care protejează dreptul de autor asupra operelor exploatate în cadrul emisiunilor televizate în discuție în acțiunile principale, și anume în special asupra secvenței video de deschidere, asupra imnului „Premier League”, asupra filmelor preînregistrate care prezintă momentele cele mai importante din meciurile recente din „Premier League” sau asupra diverselor elemente grafice.

2. Cu privire la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor (a patra întrebare în cauza C-403/08)

153 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor trebuie interpretat în sensul că dreptul de reproducere cuprinde creația de fragmente tranzitorii ale operelor în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, care se succedă și sunt imediat eliminate și înlocuite cu fragmentele următoare. În acest context, instanța de trimitere ridică în special problema dacă aprecierea sa trebuie să se efectueze prin referire la toate fragmentele care formează un întreg sau numai prin referire la cele care există la un anumit moment.

154 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că noțiunea „reproducere” care figurează la articolul 2 din directiva menționată este o noțiune de drept al Uniunii care trebuie să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă (Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctele 27-29).

155 În ceea ce privește conținutul său, s-a arătat deja, la punctul 97 din prezenta hotărâre, că dreptul de autor în sensul respectivului articol 2 litera (a) se poate aplica numai în raport cu un obiect care constituie o creație intelectuală proprie a autorului său (Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctul 37).

- 156 Astfel, Curtea a precizat că diversele părți ale unei opere beneficiază de o protecție în temeiul dispoziției menționate, cu condiția să conțină elemente care sunt expresia creației intelectuale proprii a autorului acestei opere (Hotărârea Infopaq Internațional, citată anterior, punctul 39).
- 157 Acest lucru implică necesitatea de a examina ansamblul format din fragmente reproduse simultan – care există, așadar, la un anumit moment – pentru a verifica dacă acesta conține astfel de elemente. În caz afirmativ, acest ansamblu trebuie calificat drept reproducere parțială în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor (a se vedea în acest sens Hotărârea Infopaq Internațional, citată anterior, punctele 45 și 46). În această privință, nu prezintă relevanță faptul de a ști dacă o operă este reprodusă prin intermediul unor fragmente liniare care pot avea o existență efemeră, de vreme ce sunt eliminate imediat în cadrul unui proces tehnic.
- 158 Acestea sunt considerațiile care trebuie avute în vedere de instanța de trimitere pentru a aprecia dacă crearea de fragmente tranzitorii ale operelor în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor conduce la reproduceri în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor.
- 159 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 2 litera (a) din Directiva privind dreptul de autor trebuie interpretat în sensul că dreptul de reproducere se extinde la fragmentele tranzitorii ale operelor în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, cu condiția ca aceste fragmente să conțină elemente care sunt expresia creației intelectuale proprii a autorilor în cauză, fiind necesară examinarea ansamblului compus din fragmentele reproduse în mod simultan pentru a verifica dacă conține astfel de elemente.

3. Cu privire la exceptarea de la dreptul de reproducere prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor (a cincea întrebare în cauza C-403/08)

¹⁶⁰ Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă actele de reproducere precum cele în discuție în cauza C-403/08, efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor și, prin urmare, dacă aceste acte pot fi realizate fără autorizarea titularilor de drepturi de autor.

a) Observații introductive

¹⁶¹ Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, un act de reproducere este exceptat de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 din directivă numai dacă îndeplinește cinci condiții, și anume:

— este provizoriu;

— este tranzitoriu sau accesoriu;

— constituie o parte integrantă și esențială a unui proces tehnic;

— unicul său scop este să permită transmiterea, în cadrul unei rețele între terți, de către un intermediar sau utilizarea licită a unei opere ori a unui alt obiect protejat și

— nu are o semnificație economică de sine stătătoare.

¹⁶² Potrivit jurisprudenței, condițiile enumerate mai sus trebuie să facă obiectul unei interpretări restrictive, întrucât articolul 5 alineatul (1) din această directivă constituie o derogare de la regula generală stabilită de aceasta, care impune ca titularul dreptului de autor să autorizeze orice reproducere a operei sale protejate (Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctele 56 și 57).

¹⁶³ Prin urmare, interpretarea condițiilor menționate trebuie să permită menținerea efectului util al excepției astfel stabilite și respectarea finalității sale așa cum reiese aceasta în special din considerentul (31) al Directivei privind dreptul de autor și din Poziția comună (CE) nr. 48/2000, adoptată de Consiliu la 28 septembrie 2000 în vederea adoptării acestei directive (JO C 344, p. 1).

¹⁶⁴ Conform obiectivului său, această excepție trebuie să facă așadar posibilă și să asigure dezvoltarea și funcționarea unor noi tehnologii, precum și menținerea unui just echilibru între drepturile și interesele titularilor de drepturi, pe de o parte, și ale utilizatorilor de opere protejate care doresc să beneficieze de aceste noi tehnologii, pe de altă parte.

b) Cu privire la respectarea condițiilor prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor

- 165 Este cert că actele de reproducere în cauză îndeplinesc primele trei dintre condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, întrucât acestea sunt provizorii, tranzitorii și sunt parte integrantă dintr-un proces tehnic realizat prin intermediul unui decodor prin satelit și al unui televizor în scopul de a permite recepționarea emisiilor radiodifuzate.
- 166 Prin urmare, rămâne să se aprecieze numai respectarea celei de a patra și a celei de a cincea condiții.
- 167 Mai întâi, în ceea ce privește a patra condiție, trebuie să se arate de la bun început că actele de reproducere în cauză nu sunt menite să permită transmiterea, în cadrul unei rețele între terți, de către un intermediar. Astfel, alternativ, trebuie să se examineze dacă unicul scop al acestora este de a permite o utilizare licită a unei opere sau a unui obiect protejat.
- 168 În această privință, după cum reiese din considerentul (33) al Directivei privind dreptul de autor, utilizarea este considerată licită dacă este autorizată de titularul dreptului în cauză sau dacă nu este restricționată prin lege.
- 169 Întrucât, în cauza principală, utilizarea operelor în cauză nu este autorizată de titularii de drepturi de autor, trebuie să se aprecieze, așadar, dacă actele în discuție sunt menite să permită o utilizare a unor opere care nu este restricționată prin lege.

- 170 Cu privire la acest aspect, este cert că aceste acte efemere de reproducere fac posibilă funcționarea corectă a decodorului prin satelit și a ecranului de televizor. Din perspectiva telespectatorilor, acestea fac posibilă recepționarea emisiunilor care conțin opere protejate.
- 171 Or, o simplă recepționare ca atare a acestor emisiuni, și anume captarea și vizionarea acestora, într-un cerc privat, nu reprezintă un act restricționat prin reglementarea Uniunii sau prin cea a Regatului Unit, astfel cum reiese de altfel din cuprinsul celei de a cincea întrebări preliminare din cauza C-403/08, acest act fiind, în consecință, licit. În plus, din cuprinsul punctelor 77-132 din prezenta hotărâre rezultă că o astfel de recepționare a emisiunilor trebuie considerată licită în cazul unor emisiuni care provin dintr-un alt stat membru decât Regatul Unit atunci când este efectuată prin intermediul unui dispozitiv de decodare străin.
- 172 În aceste împrejurări, trebuie să se constate că respectivele acte de reproducere au ca unic scop să permită o „utilizare licită” a operelor, în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind dreptul de autor.
- 173 Astfel, actele de reproducere precum cele în discuție în cauzele principale îndeplinesc a patra condiție prevăzută de această dispoziție.
- 174 În sfârșit, în ceea ce privește a cincea condiție prevăzută de aceasta din urmă, trebuie să se arate că respectivele acte de reproducere realizate în cadrul unui proces tehnic fac posibil accesul la operele protejate. Întrucât acestea din urmă au o valoare economică, accesul la ele prezintă astfel în mod necesar o semnificație economică.

- 175 Cu toate acestea, pentru a nu priva de efectul său util excepția prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, este necesar ca această semnificație să fie de sine stătătoare, în sensul de a depăși avantajul economic rezultat din simpla recepționare a unei emisiuni care conține opere protejate, cu alte cuvinte, avantajul rezultat din simpla sa captare și din vizualizarea sa.
- 176 În cauza principală, actele de reproducere provizorii realizate în memoria decodului prin satelit și pe ecranul unui televizor formează o parte inseparabilă și neautonomă a procesului de recepționare a emisiunilor radiodifuzate care conțin operele în cauză. Pe de altă parte, acestea sunt efectuate independent de influența și chiar de conștientizarea de către persoanele care au astfel acces la operele protejate.
- 177 În consecință, aceste acte provizorii de reproducere nu pot genera un avantaj economic suplimentar care ar depăși avantajul rezultat din simpla recepționare a emisiunilor în cauză.
- 178 Rezultă că nu se poate considera că actele de reproducere în discuție în cauza principală au o semnificație economică de sine stătătoare. În consecință, acestea îndeplinesc a cincea condiție prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor.
- 179 Această constatare, ca și cea enunțată la punctul 172 din prezenta hotărâre, este de altfel confirmată de obiectivul acestei dispoziții, care vizează să asigure dezvoltarea și funcționarea unor noi tehnologii. Astfel, în cazul în care actele în cauză nu ar fi considerate conforme cu condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva

privind dreptul de autor, toți telespectatorii care au recurs la aparatele moderne, care necesită pentru funcționarea lor realizarea respectivelor acte de reproducere, ar fi împiedicați, în lipsa unei autorizări din partea titularilor de drepturi de autor, să recepționeze emisiunile care conțin operele radiodifuzate. Or, acest lucru ar obstrucționa, și chiar ar paraliza, o propagare, precum și o contribuție efectivă a unor noi tehnologii, cu încălcarea voinței legiuitorului Uniunii, astfel cum este exprimată în considerentul (31) al Directivei privind dreptul de autor.

180 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că acte de reproducere precum cele în discuție în cauza principală îndeplinesc toate cele cinci condiții prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor.

181 Așadar, pentru a putea invoca excepția prevăzută de dispoziția amintită, este necesar ca aceste acte să îndeplinească și condițiile de la articolul 5 alineatul (5) din Directiva privind dreptul de autor. În această privință, este suficient să se constate că, ținând seama de considerațiile enunțate la punctele 163-179 din prezenta hotărâre, actele menționate îndeplinesc și aceste condiții.

182 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că actele de reproducere precum cele în discuție în cauza C-403/08, care sunt efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor și, prin urmare, pot fi realizate fără autorizarea titularilor de drepturi de autor în cauză.

4. Cu privire la „comunicarea publică” în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor (a șasea întrebare în cauza C-403/08)

- 183 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă noțiunea „comunicare publică”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, trebuie interpretată în sensul că se referă la transmiterea operelor radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, către clienții prezenți într-un bar.
- 184 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că articolul 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor nu explică noțiunea „comunicare publică” (Hotărârea din 7 decembrie 2006, SGAE, C-306/05, Rec., p. I-11519, punctul 33).
- 185 În aceste condiții, și conform unei jurisprudențe constante, trebuie să se stabilească sensul și domeniul de aplicare al acestei noțiuni în raport cu obiectivele urmărite de directiva menționată și în raport cu contextul în care se integrează dispoziția interpretată (Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 186 În această privință, trebuie amintit mai întâi că Directiva privind dreptul de autor are ca obiectiv principal să instituie un nivel ridicat de protecție în favoarea autorilor, permițându-le acestora să obțină o remunerație adecvată pentru utilizarea operelor lor, în special cu ocazia unei comunicări publice. Rezultă că noțiunea de comunicare publică trebuie interpretată în sens larg, astfel cum se arată de altfel în mod explicit în considerentul (23) al acestei directive (a se vedea Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 36).

- 187 În continuare, trebuie arătat că, potrivit considerentului (20) al directivei menționate, aceasta din urmă se bazează pe principiile și pe normele deja stabilite prin directivele în vigoare în domeniul proprietății intelectuale, precum Directiva 92/100, care a fost codificată prin Directiva privind drepturile conexe (a se vedea Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctul 36).
- 188 În aceste condiții, și ținând seama de cerințele unității ordinii juridice a Uniunii și de coerența sa, noțiunile utilizate de toate aceste directive trebuie să aibă aceeași semnificație, cu excepția situației în care legiuitorul Uniunii a exprimat, într-un anumit context legislativ, o voință diferită.
- 189 În sfârșit, respectivul articol 3 alineatul (1) trebuie interpretat, în măsura în care este posibil, în lumina dreptului internațional, și în special cu luarea în considerare a Convenției de la Berna și a Tratatului privind drepturile de autor. Astfel, Directiva privind dreptul de autor urmărește să pună în aplicare acest tratat, care, la articolul 1 alineatul (4), obligă părțile contractante să se conformeze articolelor 1-21 din Convenția de la Berna. Aceeași obligație este prevăzută, pe de altă parte, la articolul 9 alineatul (1) din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctele 35, 40 și 41, precum și jurisprudența citată).
- 190 Acestea sunt cele trei elemente în lumina cărora trebuie interpretată noțiunea „comunicare publică”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, și trebuie să se aprecieze dacă aceasta se referă la transmiterea operelor radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, către clienții prezenți într-un bar.
- 191 În ceea ce privește, mai întâi, noțiunea de comunicare, din articolul 8 alineatul (3) din Directiva privind drepturile conexe și din articolul 2 litera (g) și din articolul 15 din Tratatul privind interpretările și execuțiile și fonogramele reiese că o astfel de noțiune

desemnează „faptul de a face ca sunetele sau reprezentările de sunete fixate pe o fonogramă să aibă aptitudinea de a fi auzite de către public” și include radiodifuzarea sau „orice comunicare către public”.

- 192 Mai exact, și astfel cum se arată în mod explicit la articolul 11 bis alineatul (1) punctul (iii) din Convenția de la Berna, noțiunea menționată include o comunicare prin difuzor sau prin orice alt instrument transmisiător de semnale, de sunete sau de imagini, extinzându-se – conform expunerii de motive din Propunerea de directivă privind dreptul de autor [COM(97) 628 final] – și asupra unui mijloc de comunicare precum afișarea operelor pe un ecran.
- 193 În aceste condiții, și întrucât legiuitorul Uniunii nu a exprimat o voință diferită în ceea ce privește interpretarea acestei noțiuni în Directiva privind dreptul de autor și în special la articolul 3 din aceasta (a se vedea punctul 188 din prezenta hotărâre), noțiunea de comunicare trebuie înțeleasă în sens larg, ca referindu-se la orice transmitere a operelor protejate, indiferent de mijlocul sau de procedeul tehnic utilizat.
- 194 Urmând o astfel de interpretare, Curtea a statuat deja că un proprietar al unei instituții hoteliere realizează un act de comunicare atunci când permite clienților săi accesul prin intermediul unor televizoare la operele radiodifuzate, prin distribuirea în camerele hotelului, în deplină cunoștință de cauză, a semnalului primit, purtător al operelor protejate. În această privință, Curtea a subliniat că o asemenea intervenție nu constituie un simplu mijloc tehnic pentru a garanta sau a ameliora recepționarea emisiunii inițiale în zona sa de acoperire, ci constituie un act fără de care acești clienți nu s-ar putea bucura de operele difuzate, deși s-ar afla în interiorul zonei respective (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 42).

- 195 În cauza C-403/08, proprietarul unui bar permite în mod deliberat clienților prezenți în acest local accesul la o emisiune radiodifuzată care conține opere protejate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, știut fiind faptul că, fără intervenția respectivului proprietar, acești clienți nu ar putea beneficia de operele radiodifuzate, chiar dacă s-ar afla în interiorul zonei de acoperire a respectivei emisiuni. Astfel, împrejurările în care are loc un asemenea act se dovedesc comparabile cu cele care au făcut obiectul Hotărârii SGAE, citată anterior.
- 196 În aceste condiții, trebuie să se constate că proprietarul unui bar efectuează o comunicare atunci când transmite în mod deliberat opere radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, clienților prezenți în acest local.
- 197 În această situație, pentru ca împrejurări precum cele din cauza principală să intre sub incidența noțiunii de comunicare publică, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, este de asemenea necesar ca opera radiodifuzată să fie transmisă unui public nou, cu alte cuvinte, unui public care nu era luat în considerare de autorii operelor protejate atunci când aceștia au autorizat utilizarea lor prin comunicarea publică inițială (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctele 40 și 42, precum și Ordonanța din 18 martie 2010, Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon, C-136/09, punctul 38).
- 198 În această privință, trebuie amintit că, prin autorizarea unei radiodifuzări a operelor lor, acești autori iau în considerare, în principiu, numai deținătorii de televizoare care, în mod individual sau în sfera lor privată sau familială, primesc semnalul și urmăresc emisiunile. Or, de vreme ce o transmisie a unei opere radiodifuzate se face într-un loc accesibil publicului, pentru un public suplimentar care este admis de deținătorul televizorului să beneficieze de ascultarea sau de vizionarea operei, o astfel de intervenție deliberată trebuie considerată un act prin care opera în discuție este comunicată unui public nou (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 41, și

Ordonanța Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon, citată anterior, punctul 37).

- 199 Această situație se regăsește cu ocazia transmiterii operelor radiodifuzate de către proprietarul unui bar clienților prezenți în acest local, întrucât acești clienți constituie un public suplimentar, care nu a fost luat în considerare de autori la momentul autorizării radiodifuzării operelor lor.
- 200 În plus, pentru a exista o comunicare publică, opera radiodifuzată trebuie să fie transmisă unui „public care nu este prezent în locul de proveniență a comunicării”, în sensul considerentului (23) al Directivei privind dreptul de autor.
- 201 În această privință, din Poziția comună nr. 48/2000 menționată mai sus reiese că acest considerent a fost adoptat în urma propunerii Parlamentului European, care dorea ca în cuprinsul acestuia să se precizeze că comunicarea publică în sensul directivei menționate nu se referă la „reprezentări sau executări directe”, noțiune care face trimitere la cea de „reprezentare și executare publică”, prevăzută la articolul 11 alineatul (1) din Convenția de la Berna, această din urmă noțiune înglobând interpretarea operelor în fața publicului care se află în contact fizic și direct cu actorul sau cu executantul operelor (a se vedea Ghidul Convenției de la Berna, document interpretativ elaborat de OMPI, care, fără a avea forță obligatorie, contribuie totuși la interpretarea acestei convenții, după cum a arătat Curtea la punctul 41 din Hotărârea SGAE, citată anterior).
- 202 Astfel, pentru a exclude o asemenea reprezentare și execuție publică directă din sfera de aplicare a noțiunii de comunicare publică în sensul Directivei privind dreptul de autor, în respectivul considerent (23) s-a precizat că comunicarea publică acoperă orice comunicare către un public care nu este prezent în locul de proveniență a comunicării.

- 203 Or, un astfel de element de contact fizic și direct lipsește cu siguranță în cazul transmiterii într-un loc precum un bar a unei opere radiodifuzate prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare către publicul care este prezent la locul acelei transmisii, dar care nu este prezent la locul de proveniență a comunicării în sensul considerentului (23) al Directivei privind dreptul de autor, și anume la locul reprezentării radiodifuzate (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 40).
- 204 În sfârșit, trebuie arătat că nu este lipsit de relevanță caracterul lucrativ al unei „comunicări”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor (a se vedea în acest sens Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 44).
- 205 Într-o situație precum cea din cauza principală nu se poate contesta că, pe de o parte, proprietarul efectuează transmisia operelor radiodifuzate în barul său în scopul de a obține profit din aceasta și, pe de altă parte, că această transmisie poate atrage clienți interesați de operele astfel transmise. În consecință, transmisia în cauză se repercutează asupra frecventării acestui local și, în final, asupra rezultatelor sale economice.
- 206 Rezultă că comunicarea publică în discuție prezintă caracter lucrativ.
- 207 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că noțiunea „comunicare publică”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor, trebuie interpretată în sensul că include transmisia operelor radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, către clienții prezenți într-un bar.

5. Cu privire la incidența Directivei privind difuzarea de programe prin satelit (a șaptea întrebare în cauza C-403/08)

- 208 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva privind difuzarea de programe prin satelit are vreo incidență asupra caracterului licit al actelor de reproducere efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor.
- 209 În această privință, trebuie amintit că Directiva privind difuzarea de programe prin satelit prevede numai o armonizare minimă a anumitor aspecte ale protecției drepturilor de autor și a drepturilor conexe în cazul unei comunicări publice prin satelit sau al unei retransmisii prin cablu a unor emisiuni provenite din alte state membre. Or, spre deosebire de Directiva privind dreptul de autor, aceste norme de armonizare minimă nu furnizează elemente pentru a stabili caracterul licit al actelor de reproducere efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 3 februarie 2000, Egeda, C-293/98, Rec., p. I-629, punctele 25 și 26, precum și Hotărârea SGAE, citată anterior, punctul 30).
- 210 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că Directiva privind difuzarea de programe prin satelit trebuie interpretată în sensul că nu are nicio influență asupra caracterului licit al actelor de reproducere efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor.

IV — Cu privire la cheltuielile de judecată

- 211 Întrucât, în privința părților din acțiunile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) Noțiunea „dispozitiv ilicit” în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva 98/84/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 noiembrie 1998 privind protecția juridică a serviciilor cu acces condiționat sau întemeiate pe aceste servicii trebuie interpretată în sensul că nu se referă nici la dispozitivele de decodare străine – care permit accesul la serviciile de radiodifuziune prin satelit ale unui organism de radiodifuziune, sunt fabricate și comercializate cu autorizarea acestui organism, însă sunt utilizate, în pofida voinței acestuia din urmă, în afara zonei geografice pentru care au fost furnizate –, nici la cele obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false, nici la cele care au fost utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private.

- 2) Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 98/84/CE nu se opune unei reglementări naționale care împiedică utilizarea dispozitivelor de decodare străine, inclusiv a celor obținute sau activate prin furnizarea unui nume fals și a unei adrese false sau a celor utilizate cu încălcarea unei limitări contractuale care permite utilizarea acestora numai în scopuri private, întrucât o astfel de reglementare nu intră sub incidența domeniului coordonat de această directivă.

- 3) Articolul 56 TFUE trebuie interpretat în sensul că
 - acest articol se opune unei reglementări a unui stat membru prin care sunt declarate ilicite importul, vânzarea și utilizarea în acest stat a unor

dispozitive de decodare străine care permit accesul la un serviciu codificat de difuzare prin satelit care provine dintr-un alt stat membru și care cuprinde obiecte protejate prin legislația acestui prim stat,

- această concluzie nefiind infirmată nici de împrejurarea că dispozitivul de decodare străin a fost obținut sau activat prin indicarea unei identități false și a unei adrese false, cu intenția de a eluda restricția teritorială în cauză, nici de împrejurarea că acest dispozitiv este utilizat în scopuri comerciale, deși era rezervat unei utilizări cu caracter privat.

4) Clauzele unui contract de licență exclusivă încheiat între un titular de drepturi de proprietate intelectuală și un organism de radiodifuziune constituie o restrângere a concurenței interzisă de articolul 101 TFUE în condițiile în care, prin clauzele menționate, acestui din urmă organism îi este impusă obligația de a nu furniza dispozitive de decodare care să permită accesul la obiectele protejate ale acestui titular în vederea utilizării lor în afara teritoriului care intră sub incidența acestui contract de licență.

5) Articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că dreptul de reproducere se extinde la fragmentele tranzitorii ale operelor în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, cu condiția ca aceste fragmente să conțină elemente care sunt expresia creației intelectuale proprii a autorilor în cauză, fiind necesară examinarea ansamblului compus din fragmentele reproduse în mod simultan pentru a verifica dacă conține astfel de elemente.

- 6) **Actele de reproducere precum cele în discuție în cauza C-403/08, care sunt efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor, îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind dreptul de autor și, prin urmare, pot fi realizate fără autorizarea titularilor de drepturi de autor în cauză.**

- 7) **Noțiunea „comunicare publică”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, trebuie interpretată în sensul că include transmisia operelor radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, către clienții prezenți într-un bar.**

- 8) **Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la drepturile de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu trebuie interpretată în sensul că nu are nicio influență asupra caracterului licit al actelor de reproducere efectuate în memoria unui decodor prin satelit și pe un ecran de televizor.**

Semnături